

Història de la filosofia

Sèrie 1

Escolliu UNA de les dues opcions (A o B).

OPCIÓ A

—El nostre principi que deia que el qui per naturalesa és sabater ha de fer sabates i no pas res més, i el qui és constructor, construccions, ha resultat ser una semblança de la justícia; i, per això, ens ha estat profitós.

—Ho sembla.

—I la justícia sembla una cosa d'aquesta mena, però no pel que fa a les accions exteriors de l'home, sinó en relació amb l'activitat interior, de cara a l'individu en si mateix. L'home just no permet que cap de les parts de la seva ànima faci allò que és propi de les altres, i tot posant ordre en la seva pròpia casa, amb domini d'ell mateix i amb disciplina, està en pau amb ell mateix, i posa les tres parts en concòrdia, ordenadament com els tres termes d'una harmonia, el to baix, l'alt i el mitjà, i els que hi hagi encara entre aquests. Quan ho hagi enllaçat tot en un to temperat i ple d'harmonia, i sigui una unitat i no una multiplicitat, aleshores podrà fer allò que li calgui fer, ja sigui treballar per enriquir-se, o tenir cura del seu cos, o actuar en política. En tots aquests afers anomenarà justa i bona l'acció que produeix i conserva aquest estat de l'ànima, i anomenarà saviesa el saber que inspira aquesta acció; contràriament, anomenarà injusta l'acció que destrueix aquest estat, i ignorància l'opinió que inspira aquesta acció.

—Tens tota la raó, Sòcrates —va dir ell.

—D'acord —vaig dir—; crec que no es diria que mentim si afirmem que hem descobert l'home just i la ciutat justa i la justícia que hi ha en ells.

PLATÓ. *La República*, llibre IV

1. Expliqueu breument (entre seixanta i cent paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades.

[2 punts]

2. Expliqueu breument (entre cinc i vint paraules en cada cas) el significat que tenen en el text les expressions següents:

[1 punt]

a) «accions exteriors de l'home»

b) «la seva pròpia casa»

3. Expliqueu el sentit de la frase següent del text i les raons de Plató per a afirmar-la: «hem descobert l'home just i la ciutat justa». (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Plató que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.)
[3 punts]
4. Compareu la concepció de Plató sobre l'ànima (o el jo) amb la concepció sobre aquesta mateixa qüestió d'un altre autor/a destacat de la història de la filosofia occidental.
[2 punts]
5. Expliqueu si esteu d'acord o en desacord amb l'afirmació següent: «Les persones especialment dotades i preparades per a poder gestionar els assumptes que són d'interès públic no sols haurien de tenir l'oportunitat, sinó que tenen l'obligació moral, de dedicar-se a la política (si no hi ha altres persones tant o més ben preparades que elles que s'hi dediquin), encara que fer-ho els suposi tenir menys guanys econòmics o haver d'afrontar, a vegades, riscos personals.» Responeu d'una manera raonada.
[2 punts]

OPCIÓ B

És evident que Adam, amb tota la seva ciència, mai no hauria estat capaç de *demostrar* que el curs de la natura hagi de continuar sent uniformement el mateix i que el futur hagi de ser conforme al passat. Allò que és possible no es pot mai demostrar que sigui fals; i és possible que el curs de la natura pugui canviar, perquè podem concebre aquest canvi. Encara aniré més lluny i afirmaré que Adam no podria ni tan sols provar amb algun argument probable que el futur hagi d'estar en conformitat amb el passat. Tots els arguments probables es construeixen precisament sobre aquesta suposició, és a dir, que hi ha conformitat entre el futur i el passat, i per tant mai no poden provar-la. Aquesta conformitat és una *qüestió de fet*, i, si cal provar-la, no admetrem cap prova que no provinguin de l'experiència. Però la nostra experiència del passat no pot ser prova de res de cara al futur, a menys que ja suposem que hi ha semblança entre passat i futur. Aquesta és, doncs, una qüestió que no admet prova de cap mena i que donem per descomptada sense cap tipus de prova.

David HUME. *Resum del 'Tractat de la naturalesa humana'*

1. Expliqueu breument (entre seixanta i cent paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades.
[2 punts]

2. Expliqueu breument (entre cinc i vint paraules en cada cas) el significat que tenen en el text el mot i l'expressió següents:
[1 punt]
a) «demostrar»
b) «allò que és possible»
3. Expliqueu el sentit de la frase següent del text i les raons de David Hume per a afirmar-la: «Aquesta és, doncs, una qüestió que no admet prova de cap mena i que donem per descomptada sense cap tipus de prova.» (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Hume que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.)
[3 punts]
4. Compareu la concepció de Hume sobre el paper dels sentits en el coneixement amb la concepció sobre aquesta mateixa qüestió d'un altre autor/a destacat de la història de la filosofia occidental.
[2 punts]
5. Expliqueu si esteu d'acord o en desacord amb l'afirmació següent: «Només puc conèixer allò que es pot comprovar fent una observació o un experiment empíric.» Responen d'una manera raonada.
[2 punts]

Institut
d'Estudis
Catalans

L'Institut d'Estudis Catalans ha tingut cura de la correcció lingüística i de l'edició d'aquesta prova d'accés

Història de la filosofia

Sèrie 4

Escolliu UNA de les dues opcions (A o B).

OPCIÓ A

S'ha d'admetre que en general els autors utilitaristes han situat la superioritat dels plaers mentals sobre els corporals principalment en el fet que són més permanents, més segurs, menys costosos, etc., que els altres; és a dir, en els seus avantatges circumstancials, més que no pas en la seva naturalesa intrínseca. En tots aquests punts els utilitaristes han demostrat plenament el que volien; però podrien també, i d'una forma totalment consistent, haver adoptat un altre fonament que podem qualificar de més elevat. Perquè reconèixer que alguns tipus de plaer són més desitjables i més valuosos que d'altres resulta del tot compatible amb el principi d'utilitat. Seria absurd que, mentre en la consideració de totes les altres coses es té en compte tant la qualitat com la quantitat, en l'apreciació dels plaers s'hagi de suposar que només compta la quantitat.

[...] És millor ser un ésser humà insatisfet que un porc satisfet; millor ser Sòcrates insatisfet que no un ximple satisfet. I si el ximple o el porc opinen de forma diferent és perquè només coneixen el seu propi costat de la qüestió. L'altra part, en aquesta comparació, coneix tots dos costats.

John Stuart MILL. *L'utilitarisme*, capítol II

1. Expliqueu breument (entre seixanta i cent paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades.
[2 punts]
2. Expliqueu breument (entre cinc i vint paraules en cada cas) el significat que tenen en el text els mots següents:
[1 punt]
  - a) «circumstancials»
  - b) «consistent»

3. Expliqueu quin paper té l'afirmació següent en el pensament que John Stuart Mill presenta a *L'utilitarisme*: «És millor ser un ésser humà insatisfet que un porc satisfet; millor ser Sòcrates insatisfet que no un ximple satisfet.» (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Mill que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.)
[3 punts]

4. Compareu la concepció de Mill sobre per què normalment no és moralment acceptable mentir amb la concepció sobre aquesta mateixa qüestió d'un altre autor/a destacat de la història de la filosofia occidental.
[2 punts]

5. Expliqueu si esteu d'acord o en desacord amb l'afirmació següent: «Si algú té gana (ha aconseguit dinar, però ara és el vespre i no té res per a sopar) i està en una situació en què no té cap altra manera de poder aconseguir aliment, és moralment acceptable que robi menjar.» Responen d'una manera raonada.
[2 punts]

OPCIO B

Tot i que la sequedat de la gola no sempre ve, com és habitual, del fet que beure és necessari per a la salut del cos, sinó de vegades d'una causa del tot contrària, com és el cas dels hidròpics, és de totes maneres molt millor que ens enganyi en aquesta circumstància que no pas que ens enganyi sempre, tot i estar el cos ben disposat; i així en altres casos semblants.

Aquesta consideració m'és molt útil, no només per a reconèixer tots els errors a què la meva naturalesa està sotmesa, sinó també per a evitar-los, o per a corregir-los més fàcilment: ja que sabent que tots els meus sentits m'indiquen ordinàriament el que és veritat i no pas el que és fals tocant a les coses que fan referència al que és útil o nociu per al cos, i podent fer-ne servir gairebé sempre molts per a examinar una mateixa cosa i, a més, podent utilitzar la meva memòria per a lligar i unir els coneixements presents als passats, així com el meu enteniment, que ja ha descobert totes les causes dels meus errors, no haig de témer que hi pugui haver falsedat en les coses que els meus sentits em representen habitualment. [...] De cap manera no haig de dubtar de la veritat d'aquestes coses, si després d'haver apel·lat als meus sentits, a la meva memòria i al meu enteniment per a examinar-les, cap d'aquestes facultats no em diu res que repugni al que em diuen les altres. Perquè, del fet que Déu no és enganyador, se'n segueix necessàriament que jo en això tampoc no m'enganyo.

René DESCARTES. *Meditacions metafísiques*, VI

1. Expliqueu breument (entre seixanta i cent paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades.
[2 punts]

2. Expliqueu breument (entre cinc i vint paraules en cada cas) el significat que tenen en el text els mots següents:
[1 punt]
a) «enteniment»
b) «repugni»
3. Expliqueu el sentit de la frase següent del text i les raons de René Descartes per a afirmar-la en aquest punt de les *Meditacions metafísiques* (al final de la meditació VI): «sabent que tots els meus sentits m'indiquen ordinàriament el que és veritat i no pas el que és fals tocant a les coses que fan referència al que és útil o nociu per al cos, i podent fer-ne servir gairebé sempre molts per a examinar una mateixa cosa i, a més, podent utilitzar la meva memòria [...], així com el meu enteniment [...], no haig de témer que hi pugui haver falsedat en les coses que els meus sentits em representen habitualment.» (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Descartes que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.)
[3 punts]
4. Compareu un aspecte central de la filosofia de Descartes (podeu triar el que vulgueu) amb aquest mateix aspecte de la filosofia de Plató.
[2 punts]
5. Expliqueu si esteu d'acord o en desacord amb l'afirmació següent: «Hi ha afirmacions que les persones cegues no poden saber si són veritat.» Responeu d'una manera raonada.
[2 punts]

Institut
d'Estudis
Catalans

L'Institut d'Estudis Catalans ha tingut cura de la correcció lingüística i de l'edició d'aquesta prova d'accés

SÈRIE 1

L'examen consta de dues opcions diferenciades, cadascuna amb un text i cinc preguntes sobre el text. Les preguntes de cada opció tenen una estructura molt semblant. Hi ha, òbviament, multitud de maneres correctes de respondre-les. Les pautes que figuren a continuació pretenen unificar al màxim possible la correcció d'exàmens que es presten a solucions molt diferents. Res no pot substituir, però, l'exercici de sentit comú que requereix la decisió del corrector sobre si, i en quin grau, una resposta s'ajusta o no als principis generals que s'enuncien a continuació.

El paper de la precisió, la claredat i la correcció gramatical

En una prova de filosofia, la precisió, la claredat i la correcció gramatical són òbviament fonamentals. Els correctors hauran d'evitar, però, fer-ne una avaluació autònoma: aquests trets no poden ser avaluats independentment del contingut. Si la resposta no s'adequa en absolut al que es demana, aleshores la claredat, la precisió i la correcció gramatical no hi afegeixen cap valor. Això no vol dir que no hagin d'afectar la qualificació. Respecte al grau de precisió: aquest és part intrínseca del contingut que es vol expressar. Respecte a la claredat i la correcció gramatical, el criteri que s'haurà d'utilitzar és que, en la mesura que siguin deficientes, afecten negativament el contingut que de fet s'expressa, i, per això mateix i en aquesta mesura, han d'afectar la qualificació.

Primera pregunta

Explicar breument el contingut del text. [2 punts]

L'objectiu de la pregunta és detectar el grau de comprensió del text. **La resposta no cal que mostri que l'alumne/a coneix els detalls de la filosofia de l'autor** (excepte si la manca d'aquest coneixement li impedeix d'entendre el text). Les restriccions sobre espai (60-100 paraules) són només orientatives per determinar indirectament el tipus de resum que s'espera: ni un breu títol, ni una llarga paràfrasi. **Per tant, si el contingut del resum és equivalent al que es podria fer en 60-100 paraules, no ha de comptar contra l'alumne/a el fet que no respecti aquests límits.**

A continuació s'esmenten les idees principals que se suposen en una resposta correcta. Cal tenir en compte, però, que les formes en què s'enuncien i comparen en un petit resum poden ser molt diverses. El seu enunciat pot ser explícit o estar implícit en la redacció de l'alumne/a. Per descomptat, no es pot esperar de cap manera un desenvolupament detallat de cada idea. És important, però, que l'alumne/a no es limiti a enunciar idees sinó que mostri comprensió de l'estructura argumentativa del text.

Opció A) Per assolir la màxima puntuació, l'alumne haurà d'exposar, d'una forma o altra, les idees següents:

(i) S'esmenta que s'ha establert prèviament un principi: que, en una ciutat, cadascú es dediqui a allò que correspon a la seva naturalesa, fa que en la ciutat hi hagi una "semblança" de la justícia.

(ii) Usant com a model això que ja s'ha establert, s'afirma que la justícia, en un individu, és quelcom similar: que cadascuna de les parts de l'ànima faci allò que correspon, amb harmonia i unitat entre elles.

La saviesa és el saber que ens inspira a intentar assolir i conservar aquest estat de l'ànima.

Opció B) Per assolir la màxima puntuació, l'alumne haurà d'exposar, d'una forma o altra, les idees següents:

(i) En aquest fragment Hume argumenta que no es pot donar cap prova a priori (una demostració), ni tampoc cap prova basada en l'experiència (un argument probable), que la naturalesa en el futur s'hagi de comportar igual que en el passat:

(iia) No es pot donar una prova a priori, perquè mai no es pot provar a priori la falsedat de quelcom que és possible. Que el futur no sigui com el passat, és possible.

(iib) No es pot donar una prova basada en l'experiència, perquè fer-ho requeriria assumir allò que volem provar: que l'experiència passada és una guia de com serà el futur.

(iii) Per tant, quan donem per descomptat que el futur serà com el passat ho fem sense cap mena de prova.

• L'avaluació de la pregunta s'ha de fer **de forma global**. L'alumne/a no té en absolut per què fer el seu resum distingint exactament el mateix nombre d'apartats que s'indiquen en aquests criteris. El que s'ha de fer en una bona resposta és articular d'una manera mínimament coherent les idees que s'indiquen.

Segona pregunta

Explicar el significat de termes o expressions. [1 punt]

El que es demana no és donar definicions exactes o precises que hagin de ser vàlides per a qualsevol context d'ús de les expressions, ni tampoc que l'alumne/a utilitzi un vocabulari tècnic. El fet que l'alumne/a utilitzi un llenguatge sense cap tecnicisme, si no té incorreccions, no haurà de comptar en contra seu. Quan sigui possible, té dret a inferir el significat només de la informació que li proporciona el text. En la mesura en què mostri la comprensió pertinent, això no pot comptar en contra seu.

Opció A)

a) «accions exteriors de l'home»: la forma en què una persona es comporta dins de la societat.

b) «la seva pròpia casa»: la seva ànima.

Opció B)

a) «demostrar»: justificar a priori.

b) «allò que és possible»: allò que no resulta contradictori suposar que es dona.

Important: aquestes respostes són sols un exemple de resposta correcta. En cadascun dels casos hi ha moltes altres formes correctes de respondre.

Tercera pregunta

Donar les raons de l'autor a favor d'una tesi. [3 punts]

L'enunciat demana referir-se al pensament de l'autor. S'haurà de tenir present, però, que el que es demana no és una exposició general del seu pensament. Només es tindran en compte les idees que siguin pertinents per entendre la afirmació que es vol explicar i per entendre les raons de l'autor per fer aquesta afirmació. Un bon examen serà aquell que trobi la justificació i el paper que l'afirmació particular juga en el conjunt del pensament del filòsof. De vegades, una exposició general i correcta del pensament del filòsof pot no respondre al que es demana si no explica com el pensament general de l'autor justifica la tesi particular que és objecte de la pregunta.

Opció A) La màxima puntuació requeriria referir-se correctament a:

- (i) L'estratègia argumentativa de Plató que vol esbrinar què és la justícia fixant-se primer en quan una societat és justa i, a partir d'aquí, establir quan és just un individu.
- (ii) Descripció de les tres classes de la ciutat, i de les virtuts associades a cadascuna.
- (iii) La ciutat és justa si cadascuna de les classes fa allò que li és propi.
- (iv) Descripció de les tres parts de l'ànima i de les virtuts associades a cadascuna d'aquestes parts.
- (v) Hi ha una analogia directa entre allò que fa justa una ciutat i allò que fa just un individu: un individu és just si cadascuna de les tres parts de l'ànima fa allò que li és propi i, en particular, si la part racional regeix les altres.
- (vi) Haver descobert què fa justa una ciutat, i haver vist que es pot aplicar això al cas de l'ànima d'un individu permet afirmar, doncs, que s'ha descobert en què consisteix que una ciutat sigui justa ("s'ha descobert la ciutat justa") i que s'ha descobert en què consisteix que un individu sigui just ("s'ha descobert l'individu just").

Opció B) La màxima puntuació requeriria:

- (i) Contextualitzar breument la qüestió a discutir: empirisme de Hume; el problema de la causalitat: creure que de les mateixes causes, en el futur, se seguiran els mateixos efectes que es van produir en el passat vol dir creure que la naturalesa és regular (que el futur s'assembla al passat).
- (ii) Explicar amb claredat i amb les pròpies paraules de l'alumne/a l'argumentació que Hume presenta de forma compactada en el propi text de l'examen (i de la qual ja hem indicat els punts principals a propòsit de la pregunta 1):
  - (a) No podem justificar la creença que el futur serà com el passat (és a dir, que la naturalesa és regular):
  - (b) Per a justificar-ho, ho hauríem de fer o amb una prova a priori (una demostració), o amb una prova basada en l'experiència.
  - (b1) No ho podem justificar amb una prova a priori: sabem que és lògicament possible que la naturalesa en el futur no fos com en el passat (això ho sabem perquè podem concebre sense contradicció que el futur no fos com el passat). I allò que és possible no es pot provar mai que sigui fals amb una demostració a priori. Per tant, no podem donar una demostració a priori que la naturalesa en el futur hagi de ser com era en el passat.
  - (b2) Tampoc no ho podem provar amb un argument basat en l'experiència: per fer-ho hauríem de basar-nos en el que hem observat fins ara, per concloure com seran les coses en el futur. Però que sigui legítim fer això és, justament, el que volem provar. Voler donar una prova basada en l'experiència ens faria caure, doncs, en la circularitat.
  - (c) Per tant, quan donem per descomptat que el futur serà com el passat ho fem sense cap mena de prova.

Quarta pregunta

Comparar o relacionar un concepte o idea de l'autor amb un altre. [2 punts]

El concepte o idea de l'autor que cal comparar serà un concepte o idea que apareix en les lectures proposades, però no cal que aparegui en el text de l'examen. En qualsevol cas, serà un concepte o idea de l'autor que es relaciona directament amb algun dels problemes tractats en els textos seleccionats.

Cal tenir en compte:

a) La identificació adequada i precisa de les dues concepcions que s'han de comparar. En qualsevol cas: **l'alumne/a és lliure de triar fer una caracterització de les dues concepcions de manera prèvia i independentment de la comparació i després establir la comparació, o fer la caracterització de les dues postures de forma implícita en termes de les diferències mútues. També pot escollir fer una caracterització prèvia d'una de les dues concepcions –qualsevol d'elles– i descriure l'altra per contrast.** Per tant, l'enunciat exacte de la pregunta s'ha d'entendre que no posa restriccions a aquesta llibertat en la resposta.

Cinquena pregunta

Consideració raonada de l'estudiant a favor o en contra d'una tesi. [2 punts]

Es tracta d'avaluar una tesi que estarà relacionada amb alguns dels problemes tractats per l'autor, però pot no estar directament vinculada amb la temàtica del text. En aquesta pregunta l'estudiant ha d'intentar justificar la seva postura a favor o en contra de la tesi tot fent-ne una valoració personal (la resposta pot també consistir a explicar, de forma raonada, per què, de fet, no està ni a favor ni en contra de la tesi).

Es tracta que l'estudiant faci l'esforç d'**argumentar** d'una **forma personal, clara i coherent** a favor o en contra de la tesi.

D'altra banda, l'acord del corrector amb la tesi defensada no pot tenir-se en compte a l'hora d'avaluar aquesta pregunta, ni tampoc el fet que l'alumne/a ignori arguments històricament importants.

Caldrà valorar, doncs:

- (a) El grau de comprensió que es demostrï de la tesi a discutir.
- (b) La coherència de les raons que l'estudiant doni ja sigui a favor o en contra de la tesi, i la claredat de la seva exposició.

Pel que fa a l'opció A), cal, com sempre, que l'alumne ofereixi raons o arguments per a justificar la postura que vol defensar. No és adequat fer simplement afirmacions, que no s'intenten justificar: "Ho hauria de fer perquè és el millor per a la societat" (això només repeteix el que ja ve a dir el mateix enunciat de la pregunta; la qüestió és: per què hauria de prioritzar el bé de la comunitat al seu propi?). Es tracta, per tant, que l'estudiant s'adoni que cal que justifiqui les seves afirmacions i que intenti (encara que sigui de forma molt elemental i poc elaborada) donar raons per defensar allò que afirma.

Pel que fa a l'opció B) cal esperar que si l'alumne/a vol justificat el seu desacord amb l'afirmació ho farà intentant oferir-ne contraexemples. (En qualsevol cas, cal recordar: la pregunta deixa completament obert que l'alumne pugui intentar argumentar a favor o en contra de l'afirmació i la manera específica en què pot decidir fer-ho).

SÈRIE 4

L'examen consta de dues opcions diferenciades, cadascuna amb un text i cinc preguntes sobre el text. Les preguntes de cada opció tenen una estructura molt semblant. Hi ha, òbviament, multitud de maneres correctes de respondre-les. Les pautes que figuren a continuació pretenen unificar al màxim possible la correcció d'exàmens que es presten a solucions molt diferents. Res no pot substituir, però, l'exercici de sentit comú que requereix la decisió del corrector sobre si, i en quin grau, una resposta s'ajusta o no als principis generals que s'enuncien a continuació.

El paper de la precisió, la claredat i la correcció gramatical

En una prova de filosofia, la precisió, la claredat i la correcció gramatical són òbviament fonamentals. Els correctors hauran d'evitar, però, fer-ne una avaluació autònoma: aquests trets no poden ser avaluats independentment del contingut. Si la resposta no s'adequa en absolut al que es demana, aleshores la claredat, la precisió i la correcció gramatical no hi afegeixen cap valor. Això no vol dir que no hagin d'afectar la qualificació. Respecte al grau de precisió: aquest és part intrínseca del contingut que es vol expressar. Respecte a la claredat i la correcció gramatical, el criteri que s'haurà d'utilitzar és que, en la mesura que siguin deficientes, afecten negativament el contingut que de fet s'expressa, i, per això mateix i en aquesta mesura, han d'afectar la qualificació.

Primera pregunta

Explicar breument el contingut del text. [2 punts]

L'objectiu de la pregunta és detectar el grau de comprensió del text. **La resposta no cal que mostri que l'alumne/a coneix els detalls de la filosofia de l'autor** (excepte si la manca d'aquest coneixement li impedeix d'entendre el text). Les restriccions sobre espai (60-100 paraules) són només orientatives per determinar indirectament el tipus de resum que s'espera: ni un breu títol, ni una llarga paràfrasi. **Per tant, si el contingut del resum és equivalent al que es podria fer en 60-100 paraules, no ha de comptar contra l'alumne/a el fet que no respecti aquests límits.**

A continuació s'esmenten les idees principals que se suposen en una resposta correcta. Cal tenir en compte, però, que les formes en què s'enuncien i comparen en un petit resum poden ser molt diverses. El seu enunciat pot ser explícit o estar implícit en la redacció de l'alumne/a. I, per descomptat, no es pot esperar de cap manera un desenvolupament detallat de cada idea. És important, però, que l'alumne/a no es limiti a enunciar idees sinó que mostri comprensió de l'estructura argumentativa del text.

Opció A) Per assolir la màxima puntuació, l'alumne haurà d'exposar, d'una forma o altra, les idees següents:

- (i) En aquest text Mill defensa que és consistent amb el principi utilitarista mantenir que hi ha plaers que són superiors a altres perquè són d'un tipus més elevat (és a dir, són qualitativament superiors).
- (ii) Altres autors utilitaristes havien reconegut que els plaers intel·lectuals eren superiors als corporals, però deien que això es derivava del fet que eren més segurs o duraven més, però no havien reconegut que hi havia diferències qualitatives entre plaers.
- (iii) És millor una vida on es pugui gaudir de plaers superiors (encara que vagi acompanyada d'insatisfacció), que no una vida satisfeta on no es tingui accés a aquest tipus de plaers.

Opció B) Per assolir la màxima puntuació, l'alumne haurà d'exposar, d'una forma o altra, les idees següents:

- (i) A vegades es té set, sense que sigui bo beure. Però normalment això no és així.
- (ii) Puc usar les meves capacitats (fixar-me en el que em diuen diferents sentits, usar la memòria i l'enteniment) per evitar errors respecte allò que els meus sentits em representen.
- (iii) Del fet que sé que Déu no m'enganya, puc concloure que quan faig un ús curós de les meves capacitats no puc estar enganyat en allò que crec.

• L'avaluació de la pregunta s'ha de fer **de forma global**. L'alumne/a no té en absolut per què fer el seu resum distingint exactament el mateix nombre d'apartats que s'indiquen en aquests criteris. El que s'ha de fer en una bona resposta és articular d'una manera mínimament coherent les idees que s'indiquen.

Segona pregunta

Explicar el significat de termes o expressions. [1 punt]

El que es demana no és donar definicions exactes o precises que hagin de ser vàlides per a qualsevol context d'ús de les expressions, ni tampoc que l'alumne/a utilitzi un vocabulari tècnic. El fet que l'alumne/a utilitzi un llenguatge sense cap tecnicisme, si no té incorreccions, no haurà de comptar en contra seu. Quan sigui possible, té dret a inferir el significat només de la informació que li proporciona el text. En la mesura en què mostri la comprensió pertinent, això no pot comptar en contra seu.

Opció A)

- a) «circumstancials»: Que no són avantatges que es basin en allò fonamental o essencial.
Alternativament: Que es dona però podria no donar-se.

- b) «consistent»: Sense que hi hagi cap contradicció.

Opció B)

- a) «enteniment»: La capacitat de raonar.
- b) «repugni»: Que estigui en contradicció.

Important: aquestes respostes són sols un exemple de resposta correcta. En cadascun dels casos hi ha moltes altres maneres correctes de respondre.

Tercera pregunta

Donar les raons de l'autor a favor d'una tesi. [3 punts]

L'enunciat demana referir-se al pensament de l'autor. S'haurà de tenir present, però, que el que es demana no és una exposició general del seu pensament. Només es tindran en compte les idees que siguin pertinents per entendre la afirmació que es vol explicar i per entendre les raons de l'autor per fer aquesta afirmació. Un bon examen serà aquell que trobi la justificació i el paper que l'afirmació particular juga en el conjunt del pensament del filòsof. A vegades una exposició general i correcta del pensament del filòsof pot no respondre al que es demana si no explica com el pensament general de l'autor justifica la tesi particular que és objecte de la pregunta.

Opció A) La màxima puntuació requeriria:

- (i) Enunciar el principi d'utilitat de Mill i explicar-lo.
- (ii) Explicar la distinció de Mill entre plaers superiors i inferiors. Això involucrarà explicar el criteri de Mill per distingir quan un plaer és d'ordre superior (i explicar qui són els jutges competents per establir-ho).
- (iii) Serà meritori (però no és imprescindible per tenir la màxima puntuació) que es parli de la limitació que tenia la idea d'altres utilitaristes de voler explicar que és preferible fer accions que promoguin els plaers intel·lectuals basant-se sols en la superioritat en trets circumstancials (major durada, intensitat, seguretat) dels plaers intel·lectuals.
- (iv) Vincular la frase a comentar amb el que s'ha exposat anteriorment. Això es pot fer de més d'una manera. Es pot entendre la frase com un exemple que il·lustra les idees exposades abans, o també es pot mirar de vincular la frase amb el que s'ha exposat abans indicant que la frase a comentar expressa una intuïció que justifica introduir la distinció entre diferents tipus de plaers.

Opció B) La màxima puntuació requeriria:

- (i) Resumir l'esquema general de l'argumentació de Descartes a les Meditacions que li permet superar el dubte sobre la possibilitat de conèixer el món.
Això involucrarà:
  - (ia) Indicar breument algunes raons per al dubte.
  - (ib) Esmentar breument el cogito
  - (ic) Explicar que Descartes prova l'existència de Déu (no és necessari descriure cap prova de l'existència de Déu, però serà meritori si es fa)
  - (id) La bondat i omnipotència de Déu asseguruen que mai no deixarà que m'enganyi quan faig un bon ús de les meves facultats.
- (ii) Explicar la dificultat específica que casos com el dels hidròpics (on els sentits sempre ens enganyen) presenten per a l'afirmació que Déu no és enganyador.
(No cal en absolut que l'alumne usi el terme "hidròpics").
- (iii) Explicar la resposta de Descartes a aquesta dificultat (que es presenta en part en el propi text): els nostres sentits funcionen de manera que en la majoria dels casos allò que ens diuen sigui veritat, i en els casos en que no ho és, podem descobrir-ho si usem adequadament les nostres capacitats, en particular, l'enteniment.

Quarta pregunta

Comparar o relacionar un concepte o idea de l'autor amb un altre. [2 punts]

El concepte o idea de l'autor que cal comparar serà un concepte o idea que apareix en les lectures proposades, però no cal que aparegui en el text de l'examen. En qualsevol cas, serà un concepte o idea de l'autor que es relaciona directament amb algun dels problemes tractats en els textos seleccionats.

Cal tenir en compte:

a) La identificació adequada i precisa de les dues concepcions que s'han de comparar. En qualsevol cas: **l'alumne/a és lliure de triar fer una caracterització de les dues concepcions de manera prèvia i independentment de la comparació i després establir la comparació, o fer la caracterització de les dues postures de forma implícita en termes de les diferències mútues. També pot escollir fer una caracterització prèvia d'una de les dues concepcions –qualsevol d'elles– i descriure l'altra per contrast.** Per tant, l'enunciat exacte de la pregunta s'ha d'entendre que no posa restriccions a aquesta llibertat en la resposta.

En l'opció (A) es presta especialment a comparar la concepció de Mill amb la de Kant (tot i que hi ha també moltes altres possibilitats). Segons Mill allò que fa que (normalment) no sigui moralment permisible mentir és que fer-ho comportarà que hi hagi menys felicitat general que no fer-ho; en el cas de Kant, en canvi, el que fa que no sigui permisible mentir és que qui mentís actuaria segons una màxima que no es pot desitjar que esdevingui una llei universal (perquè seria impossible que ho fos).

Serà meritori que l'alumne mostri bona comprensió de la postura de Mill i prengui en consideració que pot haver-hi casos on mentir comporti més felicitat (plaer i absència de dolor) en les persones directament afectades que no fer-ho; tot i així, Mill no ha de dir que en aquests casos sigui permisible mentir: perquè cal considerar no sols els efectes immediats sinó també els efectes a llarg termini en tota la societat: mentir tendeix a fer disminuir la confiança mútua entre els membres de la societat; i tots els bens que ens reporta la vida en societat (i la tota felicitat que comporten) es basen en que hi pugui haver la col·laboració necessària que depèn de que hi hagi aquesta confiança mútua; mentir, doncs, té afectes a llarg termini que són clarament contraris a la finalitat de maximitzar la felicitat general.

Serà meritori també que l'alumne esmenti que la concepció de Mill dona cabuda a que hi hagi excepcions (casos on mentir és moralment permisible), mentre que la de Kant sembla que no.

L'opció (B) deixa molt obert els aspectes sobre els quals es pot fer la comparació del pensament dels dos autors. Serà suficient identificar 3-4 punts principals de comparació i explicar-los amb correcció per poder tenir la màxima qualificació en la pregunta.

Cinquena pregunta

Consideració raonada de l'estudiant a favor o en contra d'una tesi. [2 punts]

Es tracta d'avaluar una tesi que estarà relacionada amb alguns dels problemes tractats per l'autor, però pot no estar directament vinculada amb la temàtica del text. En aquesta pregunta l'estudiant ha d'intentar justificar la seva postura a favor o en contra de la tesi tot fent-ne una valoració personal (la resposta pot també consistir a explicar, de forma raonada, per què de fet no està ni a favor ni en contra de la tesi).

Es tracta que l'estudiant faci l'esforç d'**argumentar** d'una **forma personal, clara i coherent** a favor o en contra de la tesi.

D'altra banda, l'acord del corrector amb la tesi defensada no pot tenir-se en compte a l'hora d'avaluar aquesta pregunta, ni tampoc el fet que l'alumne/a ignori arguments històricament importants.

Caldrà valorar, doncs:

- (a) El grau de comprensió que es demostrï de la tesi a discutir.
- (b) La coherència de les raons que l'estudiant doni ja sigui a favor o en contra de la tesi, i la claredat de la seva exposició.

En referència a l'opció (A): Com sempre serà important que l'alumne no es limiti a fer afirmacions (p.ex. que simplement digui "sí, ho pot fer perquè té gana, i ha de menjar"), sinó que el que importarà principalment són les **raons** i els **arguments** que s'ofereixin per a mirar de justificar i donar suport al punt de vista que es vol defensar.

En referència a l'opció (B): serà important, i meritori, que l'estudiant mostri que s'adona que es demana si hi ha **afirmacions** que les persones cegues no poden saber si són veritat; és a dir que s'adoni que no es pot respondre simplement: "trivialment sí, perquè no veuen, per exemple, el color vermell". Dir això no justificaria, per ell mateix, que hi ha alguna **afirmació** que no poden saber si és veritat o falsa (les persones cegues, per suposat, saben, per exemple, que el cel és blau o que l'herba és verda).

Proves d'accés a la universitat

Història de la filosofia

Sèrie 1

Qualificació				TR	
Exercici 1	Pregunta I				
	Pregunta II	<i>a</i>			
		<i>b</i>			
	Pregunta III				
Exercici 2					
Exercici 3					
Suma de notes parcials					
Qualificació final					

Etiqueta de l'alumne/a

Ubicació del tribunal .....

Número del tribunal .....

Etiqueta de qualificació

Etiqueta del corrector/a

La prova consta de tres exercicis. En cada exercici heu d'escollir UNA de les dues opcions (A o B).

Exercici 1

[6 punts en total]

Trieu una de les dues opcions següents, A o B, i responeu a les tres preguntes de l'opció que heu triat (que es formulen després del text).

OPCIÓ A

48. [...] Jo pregunto: quin valor tindrien per a un home deu mil o cent mil acres de terreny excellent, conreat com cal i ben proveït de bestiar, al bell mig d'alguna zona de l'interior d'Amèrica, sense cap esperança de comerciar amb cap altra part del món i poder obtenir diners de la venda dels productes? No valdria la pena de posar tanques a aquest terreny, i veuríem com aquest home retornaria a la natura comuna totes aquelles parts del terreny que produirien més béns que els que ell i la seva família podrien consumir. [...]

50. L'or i la plata, en ser coses molt poc útils per a la vida d'un home en comparació amb els aliments, la roba o els mitjans de transport, adquireixen el seu valor, únicament, per mitjà del consentiment dels homes [...]. És obvi, doncs, que els homes van acceptar que hi hagi propietats desproporcionades i desiguals a la Terra, des el moment que, mitjançant un acord tàcit i voluntari, van trobar la manera que un home pogués legítimament posseir més terra que la suficient per a abastar-se a si mateix i rebre, a canvi del romanent, or i plata que podria emmagatzemar sense perjudicar ningú, ja que aquests metalls no es deterioren ni es corrompen en mans del propietari. Aquest repartiment de les coses en propietats privades desiguals, els homes l'han fet practicable fora dels límits de la societat, i sense cap contracte, només a costa d'atribuir un valor a l'or i la plata i d'avenir-se tàcitament a l'ús del diner.

John LOCKE. *Segon tractat sobre el govern civil*, capítol v

Pregunta I. Expliqueu breument (entre seixanta i cent paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades. [2 punts]

Pregunta II. Expliqueu breument (entre cinc i vint paraules en cada cas) el significat que tenen en el text el mot i l'expressió següents. [1 punt]

a) «diners»:

b) «acord tàcit»:

Pregunta III. Expliqueu el sentit i la justificació, segons John Locke, de la frase següent del text: «mitjançant un acord tàcit i voluntari, van trobar la manera que un home pogués legítimament posseir més terra que la suficient per a abastar-se a si mateix». (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Locke que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.) [3 punts]

OPCIÓ B

—Compara la nostra naturalesa, pel que fa a l'educació o a la manca d'ella, amb el cas següent. Imagina uns homes en un habitacle sota terra, com en una caverna, que té un accés obert a contrallum al llarg de tota la cova. A dintre hi viuen aquells homes, encadenats des d'infants de cames i de braços, de manera que romanen en el mateix lloc i només veuen el que tenen davant, perquè la cadena no els permet de girar el cap. Tanmateix tenen la llum d'un foc que crema darrere d'ells [...].

»[...] aquests homes no han vist res que no siguin les ombres que el foc projecta a la paret de la cova que tenen al davant.

»[...] Si un d'ells fos deslligat i de cop i volta me'l fessin redreçar i girar-se d'esquena, i caminar, i mirar la llum que ve de fora, quan fes tot això es trobaria malament, els ulls li farien pampallugues i no podria contemplar les coses de les quals abans veia les ombres...

»[...] primer el que veuria més fàcilment serien les ombres, i a continuació, reflectides en les aigües, les imatges dels homes i de les altres coses, i, finalment, les coses en si [...] i al final podria mirar el sol.

»[...] Tota aquesta imatge, estimat Glaucó —vaig dir-li—, cal que l'enllacis amb el que hem dit abans; la regió que ens és revelada per la vista, l'has de comparar amb l'estança de la presó; la llum del foc que hi ha en ella, amb la força del sol; i si ara compares la pujada i la contemplació de les coses de dalt amb l'ascensió de l'ànima cap al món intel·ligible, no t'apartaràs de la meva conjectura.

[...]

»Creus que seria sorprenent —vaig continuar— que quan un home passi de la contemplació de les coses divines a les misèries humanes es mostri maldestre i ridícul si, quan encara està enlluernat i sense haver-se acostumat a les tenebres que l'envolten, es veu obligat a discutir, en un tribunal o a qualsevol altre lloc, sobre imatges de la justícia o sobre les ombres de les imatges de la justícia i s'ha d'enfrontar a la manera en què interpreten aquestes coses aquells que mai no han vist la justícia en si?

—No, no em sorprendria gens —va dir.

PLATÓ. *La República*, llibre VII

Pregunta I. Expliqueu breument (entre cent i cent cinquanta paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades. [2 punts]

Pregunta II. Expliqueu breument (entre cinc i vint paraules en cada cas) el significat que tenen en el text les expressions següents. [1 punt]

a) «món intel·ligible»:

b) «la justícia en si»:

Pregunta III. Expliqueu el sentit d'aquesta frase allegòrica del text i quina és la justificació, segons Plató, d'allò que s'hi vol expressar: «Creus que seria sorprenent [...] que quan un home passi de la contemplació de les coses divines a les misèries humanes es mostri maldestre i ridícul si, quan encara està enlluernat i sense haver-se acostumat a les tenebres que l'envolten, es veu obligat a discutir, en un tribunal o a qualsevol altre lloc, sobre imatges de la justícia o sobre les ombres de les imatges de la justícia i s'ha d'enfrontar a la manera en què interpreten aquestes coses aquells que mai no han vist la justícia en si?» (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Plató que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.) [3 punts]

Exercici 2

Trieu UNA de les dues opcions següents, A o B.

OPCIÓ A. Compareu la concepció de Locke sobre en què consisteix i què involucra la creació d'una societat política (o estat o ciutat) amb la concepció sobre aquesta mateixa qüestió d'un altre autor/a destacat de la història de la filosofia occidental. [2 punts]

OPCIÓ B. Compareu la concepció de Plató sobre la naturalesa humana (o sobre l'ànima) amb la concepció sobre aquesta mateixa qüestió d'un altre autor/a destacat de la història de la filosofia occidental. [2 punts]

Exercici 3

Trieu UNA de les dues opcions següents, A o B.

OPCIÓ A. Expliqueu si esteu d'acord o en desacord amb l'afirmació següent: «Produir idees i fer creacions artístiques o intel·lectuals (com ara cançons, llibres, pel·lícules, poemes o videojocs) requereix treball i esforç; voler fer ús d'aquests productes sense compensar econòmicament a qui els ha ideat és robar o estafar, tal com també ho seria apropiat-se dels productes del camp d'un pagès, o agafar un taxi i baixar sense pagar.» Responeu d'una manera raonada. [2 punts]

OPCIÓ B. Expliqueu si esteu d'acord o en desacord amb l'afirmació final del text següent: «La posta de sol d'ahir va ser bella, *La Gioconda* és un quadre bell, *Paraules d'amor* és una cançó bella; la posta de sol, *La Gioconda* i *Paraules d'amor* tenen una cosa en comú: la bellesa; la bellesa, per tant, existeix; però no és un objecte que es pugui tocar, ni que existeixi en cap lloc concret; deu ser, doncs, que té una existència semblant a la de les idees platòniques. Tenim raons per a creure, per tant, que hi ha entitats com les que Plató postulava que es troben en el món de les idees.» Responeu d'una manera raonada. [2 punts]

--	--

--	--

Etiqueta de l'alumne/a

Institut
d'Estudis
Catalans

Proves d'accés a la universitat

Història de la filosofia

Sèrie 3

Qualificació				TR	
Exercici 1	Pregunta I				
	Pregunta II	<i>a</i>			
		<i>b</i>			
	Pregunta III				
Exercici 2					
Exercici 3					
Suma de notes parcials					
Qualificació final					

Etiqueta de l'alumne/a

Ubicació del tribunal .....

Número del tribunal .....

Etiqueta de qualificació

Etiqueta del corrector/a

La prova consta de tres exercicis. En cada exercici heu d'escollir UNA de les dues opcions (A o B).

Exercici 1

[6 punts en total]

Trieu una de les dues opcions següents, A o B, i responeu a les tres preguntes de l'opció que heu triat (que es formulen després del text).

OPCIÓ A

Enumerarem ara alguns deures, segons la divisió habitual entre deures envers nosaltres mateixos i deures envers els altres, i entre deures perfectes i imperfectes.

[...]

2. Un altre individu es veu empès per la necessitat a demanar que li prestin diners. Ell sap molt bé que no podrà tornar-los, però també veu que no li prestaran res si no promet fermament de tornar-ho en un temps determinat. Té ganes de fer aquesta promesa, però encara té prou consciència per a preguntar-se: No és prohibit i contrari al deure sortir del pas d'aquesta manera? Suposant, tanmateix, que prenguéss aquesta determinació, la màxima de la seva acció s'expressaria així: «Quan cregui que necessito diners, els demanaré prestats i prometreé tornar-los, encara que sàpiga que no ho faré mai.» Malgrat que tal vegada aquest principi de l'amor a si mateix o del propi profit pugui estar d'acord amb tot el meu benestar futur, ara la pregunta és aquesta: És això lícit? Jo transformo, per tant, l'exigència de l'amor propi en una llei universal i plantejo la qüestió d'aquesta manera: Què passaria si la meva màxima esdevingués una llei universal? Veig de seguida que mai no podria valer com una llei universal de la naturalesa i estar d'acord amb ella mateixa [...].

Immanuel KANT. *Fonamentació de la metafísica dels costums*, II

Pregunta I. Expliqueu breument (entre seixanta i cent paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades. [2 punts]

Pregunta II. Expliqueu breument (entre cinc i vint paraules en cada cas) el significat que tenen en el text les expressions següents. [1 punt]

a) «deures envers nosaltres mateixos»:

b) «estar d'acord amb ella mateixa»:

Pregunta III. Expliqueu què porta Immanuel Kant a formular la pregunta següent del text i quin sentit i justificació té la resposta que ofereix: «Què passaria si la meva màxima esdevingués una llei universal? Veig de seguida que mai no podria valer com una llei universal de la naturalesa i estar d'acord amb ella mateixa.» (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Kant que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.) [3 punts]

OPCIÓ B

Com a fundadors de la ciutat —vaig dir jo— hem d'obligar els homes de naturalesa privilegiada a dedicar-se al coneixement que hem definit com el més sublim, contemplant el bé en si mateix i elevant-se fins a ell per aquest camí aspre de què hem parlat; però després que hagin arribat a aquest punt i hagin contemplat el bé durant cert temps, guardem-nos de permetre'ls el que avui se'ls permet.

—Què?

—No consentirem que es quedin en aquesta regió superior —vaig dir—, negant-se a baixar de nou a la vora dels desgraciats captius, per prendre part en les seves penalitats i en els seus honors, tant si són de poca vàlua com de molta.

—Però haurem de ser tan durs amb ells? —va preguntar—. Per què hem de condemnar-los a una vida miserable quan poden gaudir d'una vida més agradable?

—Tornes, benvolgut amic —vaig dir—, a oblidar que la llei no ha de proposar-se per objecte la felicitat d'una determinada classe de ciutadans amb exclusió de les altres, sinó la felicitat de tot l'Estat; que, amb aquesta finalitat, unint en harmonia els interessos de tots els ciutadans, s'ha de procurar, per mitjà de la persuasió o de l'autoritat, que es donin els uns als altres tots els beneficis que cadascú pugui aportar a la comunitat; i que, en formar amb cura ciutadans com aquests, no es pretén deixar-los lliures perquè facin de les seves facultats l'ús que els vingui de gust, sinó servir-se d'ells amb la finalitat de fortificar els llaços de l'Estat.

PLATÓ. *La República*, llibre VII

Pregunta I. Expliqueu breument (entre seixanta i cent paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades. [2 punts]

Pregunta II. Expliqueu breument (entre cinc i vint paraules en cada cas) el significat que tenen en el text l'expressió i el mot següents. [1 punt]

a) «desgraciats captius»:

b) «persuasió»:

Pregunta III. Expliqueu el sentit i la justificació, segons Plató, de l'afirmació següent del text: «la llei no ha de proposar-se per objecte la felicitat d'una determinada classe de ciutadans amb exclusió de les altres, sinó la felicitat de tot l'Estat; que, amb aquesta finalitat, unint en harmonia els interessos de tots els ciutadans, s'ha de procurar [...] que es donin els uns als altres tots els beneficis que cadascú pugui aportar a la comunitat». (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Plató que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.) [3 punts]

Exercici 2

Trieu UNA de les dues opcions següents, A o B.

OPCIÓ A. Compareu la concepció de Kant sobre la moral amb la concepció sobre la moral d'un altre autor/a destacat de la història de la filosofia occidental. [2 punts]

OPCIÓ B. Compareu la concepció de Plató sobre què és el que atorga justificació a un govern amb la concepció sobre aquesta mateixa qüestió d'un altre autor/a destacat de la història de la filosofia occidental. [2 punts]

Exercici 3

Trieu UNA de les dues opcions següents, A o B.

OPCIÓ A. Expliqueu si esteu d'acord o en desacord amb l'afirmació següent: «És més probable que actui sempre d'una forma moralment adequada una persona que es deixa portar pels seus sentiments d'amor, compassió i empatia cap als altres, que no pas una persona que té molta autodisciplina i un alt sentit del deure, i actua, no moguda per sentiments de simpatia, sinó per la forta voluntat de fer sempre allò que prescriu el deure moral.» Responen d'una manera raonada. [2 punts]

OPCIÓ B. Expliqueu si esteu d'acord o en desacord amb l'afirmació següent: «La felicitat de l'Estat és més important que la felicitat de qualsevol dels individus que el formen.» Responen d'una manera raonada. [2 punts]

--	--

--	--

Etiqueta de l'alumne/a

Institut
d'Estudis
Catalans

SÈRIE 1

Cal respondre 5 preguntes repartides en tres exercicis. L'exercici 1 consta d'un text i tres preguntes. Els altres dos exercicis tenen una sola pregunta cadascun. Cada exercici inclou dues opcions diferenciades. Les dues opcions de cada exercici tenen les mateixes característiques.

Hi ha, òbviament, multitud de maneres correctes de respondre les diferents preguntes. Els criteris que figuren a continuació pretenen unificar al màxim possible la correcció d'exàmens que es presten a solucions molt diferents. Res no pot substituir, però, l'exercici de sentit comú que requereix la decisió del corrector sobre si, i en quin grau, una resposta s'ajusta o no als principis generals que s'enuncien a continuació.

El paper de la precisió, la claredat i la correcció gramatical

En una prova de filosofia, la precisió, la claredat i la correcció gramatical són òbviament fonamentals. Els correctors hauran d'evitar, però, fer-ne una avaluació autònoma: aquests trets no poden ser avaluats independentment del contingut. Si la resposta no s'adequa en absolut al que es demana, aleshores la claredat, la precisió i la correcció gramatical no hi afegixen cap valor. Això no vol dir que no hagin d'afectar la qualificació. Respecte al grau de precisió: aquest és part intrínseca del contingut que es vol expressar. Respecte a la claredat i la correcció gramatical, el criteri que s'haurà d'utilitzar és que, en la mesura que siguin deficientes, afecten negativament el contingut que de fet s'expressa, i, per això mateix i en aquesta mesura, han d'afectar la qualificació.

Exercici 1

Pregunta I

Explicar breument el contingut del text. [2 punts]

L'objectiu de la pregunta és detectar el grau de comprensió del text. **La resposta no cal que mostri que l'alumne/a coneix els detalls de la filosofia de l'autor** (excepte si la manca d'aquest coneixement li impedeix d'entendre el text). Les restriccions sobre espai (60-100 paraules en l'opció A, 100-150 paraules en l'opció B) són només orientatives per determinar indirectament el tipus de resum que s'espera: ni un breu títol, ni una llarga paràfrasi. **Per tant, si el contingut del resum és equivalent al que es podria fer en el nombre de paraules indicades, no ha de comptar contra l'alumne/a el fet que no respecti aquests límits.**

A continuació s'esmenten les idees principals que se suposen en una resposta correcta. Cal tenir en compte, però, que les formes en què s'enuncien i comparen en un petit resum poden ser molt diverses. El seu enunciat pot ser explícit o estar implícit en la redacció de l'alumne/a. I, per descomptat, no es pot esperar de cap manera un desenvolupament detallat de cada idea. És important, però, que l'alumne/a no es limiti a enunciar idees sinó que mostri comprensió de l'estructura argumentativa o discursiva del text.

Opció A) Per assolir la màxima puntuació, l'alumne/a haurà d'exposar, d'una forma o altra, les tres idees que s'indiquen a sota:

- (i) Amb un exemple Locke fa veure que si no hi hagués alguna cosa que faci la funció dels diners, les persones no tindrien cap motiu per produir més d'allò que elles mateixes i la seva família poden consumir.
- (ii) L'or i la plata tenen el seu valor com a resultat d'un acord tàcit.

Criteris de correcció

Història de la filosofia

(iii) El fet que l'or i la plata (i, en general, els diners) no es facin malbé, permet acumular-los sense perjudicar ningú. I això va permetre que, de forma legítima, les persones poguessin acumular més terra que la que els calia per a la seva subsistència.

Opció B) Per assolir la màxima puntuació, l'alumne/a haurà d'exposar, d'una forma o altra, les tres idees que s'indiquen a sota (es pot obtenir la màxima puntuació encara que s'exposin de forma més breu i menys desenvolupada de com es descriuen a sota):

Podem distingir 3 parts en el text:

(i) En la primera es descriuen alguns trets d'una al·legoria que parla d'unes persones que s'haurien criat com a presoners dins d'una cova, una de les quals, un dia, pot sortir a fora.

(ii) En una segona part, s'explica el sentit de l'al·legoria:

- La cova es correspondria amb el món sensible, allò que podem veure amb els ulls; el món de fora de la cova es correspondria amb el món intel·ligible.

- Les vivències del presoner que surt a fora es corresponen amb el procés de l'ànima per conèixer el que hi ha en el món intel·ligible.

(iii) En una tercera part, encara es manté l'analogia i es comparen les dificultats que experimentaria aquell que tornés a la cova, amb la situació en què es trobaria algú que, coneixent la idea de justícia, hagués de discutir sobre justícia amb aquells que no coneixen aquesta idea.

• En les dues opcions, l'avaluació de la pregunta (i) s'ha de fer **de forma global**. L'alumne/a no té en absolut per què fer el seu resum distingint exactament el mateix nombre d'apartats que s'indiquen en aquests criteris. El que s'ha de fer en una bona resposta és articular d'una manera mínimament coherent les idees que s'indiquen.

Pregunta II

Explicar el significat de termes o expressions. [1 punt]

El que es demana no és donar definicions exactes o precises que hagin de ser vàlides per a qualsevol context d'ús de les expressions, ni tampoc que l'alumne/a utilitzi un vocabulari tècnic. El fet que l'alumne/a utilitzi un llenguatge sense cap tecnicisme, si no té incorreccions, no haurà de comptar en contra seu. Quan sigui possible, té dret a inferir el significat només de la informació que li proporciona el text. En la mesura en què mostri la comprensió pertinent, això no pot comptar en contra seu.

Opció A)

a) «diners»: objectes als quals s'acorda donar un valor de forma que es puguin intercanviar per altres productes que poden tenir valor per ells mateixos.

b) «acord tàcit»: avenir-se de forma conjunta a actuar de determinada manera, sense haver-ho de dir explícitament.

Opció B)

a) «món intel·ligible»: en món de les idees.

b) «la justícia en si»: la idea de justícia.

Important: aquestes respostes són sols un exemple de resposta correcta. En cadascun dels casos hi ha moltes altres maneres correctes de respondre.

Pregunta III

Donar les raons de l'autor a favor d'una tesi. [3 punts]

L'enunciat demana referir-se al pensament de l'autor. S'haurà de tenir present, però, que el que es demana no és una exposició general del seu pensament. Només es tindran en compte les idees que siguin pertinents per entendre l'afirmació que es vol explicar i per entendre les raons de l'autor per fer aquesta afirmació. Un bon examen serà aquell que trobi la justificació i el paper que l'afirmació particular juga en el conjunt del pensament del filòsof. A vegades una exposició general i correcta del pensament del filòsof pot no respondre al que es demana si no explica com el pensament general de l'autor justifica la tesi particular que és objecte de la pregunta.

Opció A) La màxima puntuació requeriria oferir una explicació que tingui en compte, d'una forma o altra, els següents punts:

- (i) Locke examina la legitimitat de l'existència de propietat privada tot fixant-se en què seria o no legítim que passés en un estat de natura.
- (ii) Tot el que hi ha a la Terra pertany, en principi, al comú de la humanitat.
- (iii) El treball d'una persona li pertany. Per això, allò que s'aconsegueix extreure de la terra mitjançant el treball ja no pertany al comú de la humanitat, sinó a qui ho ha produït.
- (v) És legítim apropiat-se de terres o béns naturals i afegir-los-hi el propi treball mentre se'n deixi també per als altres.
- (iv) La major part del valor que tenen els diferents béns, prové del treball que s'hi ha esmerçat.
- (v) Límits a la propietat privada: no és legítim prendre de la natura més d'allò que un pot consumir, i que si ho acumulés, es faria malbé.
- (vi) És legítim intercanviar uns productes per altres que durin més.
- (vii) El diners són objectes durables, que tenen un valor per un acord tàcit entre la gent, i que es poden intercanviar per altres objectes. Per tant, es poden acumular sense anar en contra dels límits a la propietat privada esmentats a (v).
- (viii) Per tant, una persona pot posseir més terra de la que li cal per abastir-se a ella mateixa, perquè els productes que n'obtingui i que ella i la seva família no puguin consumir, els podrà vendre i obtenir-ne, així, diners, que sí pot conservar.
- (xix) És a dir, l'acord tàcit que va permetre la introducció dels diners, va possibilitar que una persona pogués legítimament tenir més terra que aquella necessària per produir els productes necessaris per abastir-se ella i la seva família.

Opció B)

La màxima puntuació requeriria:

- (i) Descriure la distinció platònica entre el món sensible i el món intel·ligible.
- (ii) Descriure el procés de coneixement com el procés dialèctic d'accés al món intel·ligible, i el coneixement com coneixement de les idees.
- (iii) Explicar que el coneixement de la justícia és el coneixement de la idea de justícia. Qui no conegui la idea de justícia, té opinions però no coneixement.
- (iv) Explicar la connexió de l'al·legoria amb el tracte que rebia Sòcrates i, finalment, amb el seu procés i condemna: aquell qui més sabia va ser titllat de ridícul pels qui no tenien coneixement de les idees i, en particular, actuaven sense conèixer què és la justícia.

Exercici 2

Comparar o relacionar un concepte o idea de l'autor amb un altre. [2 punts]

El concepte o idea de l'autor que cal comparar serà un concepte o idea que apareix en les lectures proposades, però no cal que aparegui en el text de l'examen. En qualsevol cas, serà un concepte o idea de l'autor que es relaciona directament amb algun dels problemes tractats en els textos seleccionats.

Cal tenir en compte:

a) La identificació adequada i precisa de les dues concepcions que s'han de comparar.

En qualsevol cas: **l'alumne/a és lliure de triar fer una caracterització de les dues concepcions de manera prèvia i independentment de la comparació i després establir la comparació, o fer la caracterització de les dues postures de forma implícita en termes de les diferències mútues. També pot escollir fer una caracterització prèvia d'una de les dues concepcions –qualsevol d'elles– i descriure l'altra per contrast.** Per tant, l'enunciat exacte de la pregunta s'ha d'entendre que no posa restriccions a aquesta llibertat en la resposta.

Pel que fa a l'opció A), es presta especialment a fer la comparació amb la concepció de la creació de l'estat de Plató. Importarà especialment que l'alumne esmenti punts de comparació pel que fa a la qüestió específica que es demana sobre el pas d'un estat en què no hi ha societat política a la situació en què sí n'hi ha. També es pot tenir en compte, i puntuar a favor de l'estudiant, però, que l'estudiant esmenti punts de comparació pel que fa al que els dos autors extreuen a partir de la seva descripció del que faria que la gent passés a agrupar-se en una societat política (és a dir, la seva explicació de quan un estat és just o què justifica el poder). No és imprescindible per a tenir la màxima puntuació, però, entrar en aquest segon tipus de possibles punts de comparació.

Exercici 3

Consideració raonada de l'estudiant a favor o en contra d'una tesi. [2 punts]

Es tracta d'avaluar una tesi que estarà relacionada amb alguns dels problemes tractats per l'autor, però pot no estar directament vinculada amb la temàtica del text. En aquesta pregunta l'estudiant ha d'intentar justificar la seva postura a favor o en contra de la tesi tot fent-ne una valoració personal (la resposta pot també consistir a explicar, de forma raonada, per què de fet no està ni a favor ni en contra de la tesi).

Es tracta que l'estudiant faci l'esforç d'**argumentar** d'una **forma personal, clara i coherent** a favor o en contra de la tesi.

D'altra banda, l'acord del corrector amb la tesi defensada no pot tenir-se en compte a l'hora d'avaluar aquesta pregunta, ni tampoc el fet que l'alumne/a ignori arguments històricament importants.

Caldrà valorar, doncs:

- (a) El grau de comprensió que es mostri de la tesi a discutir.
- (b) La coherència de les raons que l'estudiant doni ja sigui a favor o en contra de la tesi, i la claredat de la seva exposició.

Cal que l'alumne ofereixi raons o arguments per a justificar la postura que vol defensar. No és adequat fer simplement afirmacions sense intentar justificar-les.

Especialment en l'opció B), serà ja meritori que l'alumne/a mostri bona comprensió de: (i) l'afirmació per la qual se li demana, i (ii) la raó que el text de la pregunta intenta oferir per donar certa plausibilitat inicial a l'afirmació (mostrar comprensió de per què l'afirmació podria tenir certa plausibilitat inicial és perfectament compatible, però, és clar, amb argumentar després que, de fet, l'afirmació és falsa).

Per altra banda, pel que fa a l'opció B), recordem que en aquesta pregunta no s'ha d'avaluar si l'alumne té un bon coneixement de la filosofia de Plató (això ja s'ha avaluat en les preguntes anteriors), sinó sols la seva capacitat d'entendre una determinada tesis filosòfica i d'intentar aportar arguments propis ja sigui per defensar-la, o per intentar justificar que és falsa.

SÈRIE 3

Cal respondre 5 preguntes repartides en tres exercicis. L'exercici 1 consta d'un text i tres preguntes. Els altres dos exercicis tenen una sola pregunta cadascun. Cada exercici inclou dues opcions diferenciades. Les dues opcions de cada exercici tenen les mateixes característiques.

Hi ha, òbviament, multitud de maneres correctes de respondre les diferents preguntes. Els criteris que figuren a continuació pretenen unificar al màxim possible la correcció d'exàmens que es presten a solucions molt diferents. Res no pot substituir, però, l'exercici de sentit comú que requereix la decisió del corrector sobre si, i en quin grau, una resposta s'ajusta o no als principis generals que s'enuncien a continuació.

El paper de la precisió, la claredat i la correcció gramatical

En una prova de filosofia, la precisió, la claredat i la correcció gramatical són òbviament fonamentals. Els correctors hauran d'evitar, però, fer-ne una avaluació autònoma: aquests trets no poden ser avaluats independentment del contingut. Si la resposta no s'adequa en absolut al que es demana, aleshores la claredat, la precisió i la correcció gramatical no hi afegeixen cap valor. Això no vol dir que no hagin d'afectar la qualificació. Respecte al grau de precisió: aquest és part intrínseca del contingut que es vol expressar. Respecte a la claredat i la correcció gramatical, el criteri que s'haurà d'utilitzar és que, en la mesura que siguin deficientes, afecten negativament el contingut que de fet s'expressa, i, per això mateix i en aquesta mesura, han d'afectar la qualificació.

Exercici 1 Pregunta I

Explicar breument el contingut del text. [2 punts]

L'objectiu de la pregunta és detectar el grau de comprensió del text. **La resposta no cal que demostrï que l'alumne/a coneix els detalls de la filosofia de l'autor** (excepte si la manca d'aquest coneixement li impedeix d'entendre el text). Les restriccions sobre espai (60-100 paraules en l'opció A, 100-150 paraules en l'opció B) són només orientatives per determinar indirectament el tipus de resum que s'espera: ni un breu títol, ni una llarga paràfrasi. **Per tant, si el contingut del resum és equivalent al que es podria fer en el nombre de paraules indicades, no ha de comptar contra l'alumne/a el fet que no respecti aquests límits.**

A continuació s'esmenten les idees principals que se suposen en una resposta correcta. Cal tenir en compte, però, que les formes en què s'enuncien i comparen en un petit resum poden ser molt diverses. El seu enunciat pot ser explícit o estar implícit en la redacció de l'alumne/a. I, per descomptat, no es pot esperar de cap manera un desenvolupament detallat de cada idea. És important, però, que l'alumne/a no es limiti a enunciar idees sinó que mostri comprensió de l'estructura argumentativa o discursiva del text.

Opció A) Per assolir la màxima puntuació, l'alumne haurà d'exposar, d'una forma o altra, les idees següents:

- (i) Es descriu el cas d'una persona que considera prometre que retornarà certa quantitat de diners sense tenir la intenció de fer-ho.
- (ii) Kant fa explícita la màxima segons la qual actuaria aquesta persona si no retornés els diners.
- (iii) Es pregunta si aquesta màxima podria esdevenir una llei universal i respon que no.

Opció B) Per assolir la màxima puntuació, cal que el resum consideri els següents punts:

- (i) Aquells que tenen la naturalesa adequada i han rebut amb cura l'educació pertinent arriben a la contemplació del bé.
- (ii) La llei ha de procurar l'harmonia col·lectiva (la felicitat de tot l'estat...).
- (iii) S'ha d'obligar, per tant, els savis a que desenvolupin el paper que els correspon en el funcionament de l'estat.
- En les dues opcions, l'avaluació de la pregunta (i) s'ha de fer **de forma global**. L'alumne/a no té en absolut per què fer el seu resum distingint exactament el mateix nombre d'apartats que s'indiquen en aquests criteris. El que s'ha de fer en una bona resposta és articular d'una manera mínimament coherent les idees que s'indiquen.

Pregunta II

Explicar el significat de termes o expressions. [1 punt]

El que es demana no és donar definicions exactes o precises que hagin de ser vàlides per a qualsevol context d'ús de les expressions, ni tampoc que l'alumne/a utilitzi un vocabulari tècnic. El fet que l'alumne/a utilitzi un llenguatge sense cap tecnicisme, si no té incorreccions, no haurà de comptar en contra seu. Quan sigui possible, té dret a inferir el significat només de la informació que li proporciona el text. En la mesura en què mostri la comprensió pertinent, això no pot comptar en contra seu.

Opció A)

a) «deures perfectes»: aquelles obligacions morals que s'han de complir sempre.

b) «estar d'acord amb ella mateixa»: ser consistent, no contradir-se.

Opció B)

a) «desgraciats captius»: aquells que no han tingut accés al món de les idees

b) «persuasió»: aconseguir que algú faci alguna cosa en base a les explicacions o els raonaments que li oferim.

Important: aquestes respostes són sols un exemple de resposta correcta. En cadascun dels casos hi ha moltes altres maneres correctes de respondre.

Pregunta III

Donar les raons de l'autor a favor d'una tesi. [3 punts]

L'enunciat demana referir-se al pensament de l'autor. S'haurà de tenir present, però, que el que es demana no és una exposició general del seu pensament. Només es tindran en compte les idees que siguin pertinents per entendre l'afirmació que es vol explicar i per entendre les raons de l'autor per fer aquesta afirmació. Un bon examen serà aquell que trobi la justificació i el paper que l'afirmació particular juga en el conjunt del pensament del filòsof. A vegades una exposició general i correcta del pensament del filòsof pot no respondre al que es demana si no explica com el pensament general de l'autor justifica la tesi particular que és objecte de la pregunta.

Opció A) La màxima puntuació requeriria oferir una explicació que tingui en compte, d'una forma o altra, els següents punts:

- (i) Explicar que el que porta a Kant a formular aquesta pregunta és voler donar resposta a una altra pregunta: si és o no moralment acceptable cert tipus d'acció, en aquest cas no complir una determinada promesa.
- (ii) Esmentar els elements bàsics de l'ètica kantiana: la única cosa que té valor per ella mateixa és la bona voluntat; un acte és moralment valuós no per les seves conseqüències, sinó si es fa per deure i conforme al deure. És meritori que es parli també de la distinció entre imperatius hipotètics i categòrics.
- (iii) Formular i explicar breument l'imperatiu categòric.
- (iv) Explicar amb claredat i amb les pròpies paraules de l'estudiant l'aplicació de l'imperatiu categòric a l'exemple del text: per determinar si el trencament de la promesa seria acceptable, cal veure si es pot desitjar que la màxima amb la qual s'actuaria esdevingui llei universal.
- (v) Explicar perquè no es pot desitjar que esdevingui llei universal: donaria lloc a una situació inconsistent –si fos llei universal que sempre que a una persona li convingui, aquesta persona no compleix una promesa, aleshores no ens refiaríem els uns dels altres, i no es podrien fer ni podrien existir promeses; per tant, seria absurd que hi hagués una llei sobre les promeses en una situació en la que no podrien existir les promeses.

Opció B)

La màxima puntuació requeriria referir-se correctament a:

- (i) La teoria de platònica del coneixement com coneixement d'idees.
- (ii) El vincle entre saviesa teòrica i saviesa pràctica.
- (iii) Concepció platònica de què és el que fa just un estat:
- (iiia) Que faci que les persones puguin obtenir allò que els hauria portat a ajuntar-se en un estat: poder obtenir allò que els cal per viure bé.
- (iiib) principi de l'especialització: que cadascú es dediqui a fer allò per al qual està més ben dotat permet que l'estat ofereixi de la forma més eficient allò que hauria portat a aquells que el formen a ajuntar-se en un estat
- (iiic) Aquest principi d'especialització comporta que en l'estat hi hagi 3 gran classes: artesans, soldats i dirigents.
- (iv) Aquells que s'han format com a filòsofs han de ser dirigents.
- (v) La justícia (les lleis) requereixen que cadascú faci allò que li pertoca, i els filòsofs els pertoca contribuir amb el seu coneixements a fer de dirigents de la ciutat.

(Per descomptar no cal que en la resposta s'usi el terme "principi d'especialització").

Exercici 2

Comparar o relacionar un concepte o idea de l'autor amb un altre. [2 punts]

El concepte o idea de l'autor que cal comparar serà un concepte o idea que apareix en les lectures proposades, però no cal que aparegui en el text de l'examen. En qualsevol cas, serà un concepte o idea de l'autor que es relaciona directament amb algun dels problemes tractats en els textos seleccionats.

Cal tenir en compte:

a) La identificació adequada i precisa de les dues concepcions que s'han de comparar. En qualsevol cas: **l'alumne/a és lliure de triar fer una caracterització de les dues concepcions de manera prèvia i independentment de la comparació i després establir la comparació, o fer la caracterització de les dues postures de forma implícita en termes de les diferències mútues. També pot escollir fer una caracterització prèvia d'una de les dues concepcions –qualsevol d'elles– i descriure l'altra per contrast.** Per tant, l'enunciat exacte de la pregunta s'ha d'entendre que no posa restriccions a aquesta llibertat en la resposta.

Exercici 3

Consideració raonada de l'estudiant a favor o en contra d'una tesi. [2 punts]

Es tracta d'avaluar una tesi que estarà relacionada amb alguns dels problemes tractats per l'autor, però pot no estar directament vinculada amb la temàtica del text. En aquesta pregunta l'estudiant ha d'intentar justificar la seva postura a favor o en contra de la tesi tot fent-ne una valoració personal (la resposta pot també consistir a explicar, de forma raonada, per què de fet no està ni a favor ni en contra de la tesi).

Es tracta que l'estudiant faci l'esforç d'**argumentar** d'una **forma personal, clara i coherent** a favor o en contra de la tesi.

D'altra banda, l'acord del corrector amb la tesi defensada no pot tenir-se en compte a l'hora d'avaluar aquesta pregunta, ni tampoc el fet que l'alumne/a ignori arguments històricament importants.

Caldrà valorar, doncs:

- (a) El grau de comprensió que es demostri de la tesi a discutir.
- (b) La coherència de les raons que l'estudiant doni ja sigui a favor o en contra de la tesi, i la claredat de la seva exposició.

Cal que l'alumne ofereixi raons o arguments per a justificar la postura que vol defensar. No és adequat fer simplement afirmacions sense intentar justificar-les.

Com sempre serà ja meritori que l'alumne/a mostri bona comprensió de l'afirmació per la qual se li demana.

Proves d'accés a la universitat

Història de la filosofia

Sèrie 2

Qualificació				TR	
Exercici 1	Pregunta I				
	Pregunta II	a			
		b			
	Pregunta III				
Exercici 2					
Exercici 3					
Suma de notes parcials					
Qualificació final					

Etiqueta de l'alumne/a

Ubicació del tribunal .....

Número del tribunal .....

Etiqueta de qualificació

Etiqueta del corrector/a

La prova consta de tres exercicis. En cada exercici heu d'escollir UNA de les dues opcions (A o B).

Exercici 1

[6 punts en total]

Trieu una de les dues opcions següents, A o B, i responeu a les tres preguntes de l'opció que heu triat (que es formulen després del text).

OPCIÓ A

L'ànima, en la mesura que la puguem concebre, no és res més que un sistema o una successió de diferents percepcions, de fred i calor, amor i ira, pensaments i sensacions, totes unides, però sense identitat ni simplicitat perfecta. Descartes sostenia que el pensament era l'essència de la ment; no pas aquest o aquell pensament, sinó el pensament en general. Això sembla absolutament inintelligible, ja que tot el que existeix és particular; i per tant han de ser les diferents percepcions particulars les que componen la ment. Dic *componen* la ment, no pas que li *pertanyen*. La ment no és una substància en la qual existeixen les percepcions de manera inherent. Aquesta noció és tan inintelligible com la idea cartesiana que el pensament o la percepció en general és l'essència de la ment. No tenim cap idea de substància de cap mena, ja que no tenim cap idea que no derivi d'alguna impressió, i no tenim cap impressió d'una substància, sigui material o espiritual. No coneixem res, llevat de les qualitats i percepcions particulars. Pel que fa a la idea d'un cos, un préssec, per exemple, és tan sols aquell gust, color, figura, grandària, consistència, etc., particulars. Així, la nostra idea d'una ment és només la de les percepcions particulars, sense la noció de cap cosa anomenada *substància*, sigui simple o composta.

David HUME. *Resum del 'Tractat de la naturalesa humana'*

Pregunta I. Expliqueu breument (entre seixanta i cent paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades. [2 punts]

Pregunta II. Expliqueu breument (entre cinc i vint paraules en cada cas) el significat que tenen en el text els mots següents. [1 punt]

a) «percepcions»:

b) «essència»:

Pregunta III. Expliqueu el sentit i la justificació, segons David Hume, de l'afirmació següent del text: «la nostra idea d'una ment és només la de les percepcions particulars, sense la noció de cap cosa anomenada *substància*». (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Hume que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.) [3 punts]

[Comenceu a respondre a aquesta pregunta aquí sota; podeu continuar escrivint, si voleu, a les pàgines 6 i 7.]

OPCIÓ B

Si [els homes] designen i autoritzen un poder legislatiu és perquè hi pugui haver unes lleis i unes normes que actuïn com a custòdia i mur protector de les propietats de tots els membres de la comunitat, i que delimitin el poder i moderin el domini de cada membre i cada part de la societat. A ningú no se li acudiria pensar que la voluntat de la societat pugui ser que el poder legislatiu tingui facultat per a destruir allò que hom havia previst que protegís, i per la qual cosa els homes entraren en societat i se sotmeteren a uns legisladors designats per ells mateixos. Sempre que els legisladors intentin d'arrabassar i de destruir la propietat del poble, o de reduir els homes a la condició d'esclaus sota un poder arbitrari, es posen en estat de guerra amb el poble, i aquest, a partir d'aleshores, resta eximit de tota obediència i pot acollir-se al refugi comú que Déu ha ofert a tots els homes contra la força i la violència. Sempre, doncs, que el poder legislatiu transgredeixi aquesta norma fonamental de la societat i, ja sigui per ambició, per por, per insensatesa o per corrupció, intenti d'atribuir-se o de lliurar a mans d'un altre un poder absolut damunt les vides, les llibertats i els béns del poble, haurà traït la confiança atorgada i haurà posat el poder que el poble li havia concedit al servei d'objectius ben oposats, de tal manera que el poble recuperarà aquell poder i tindrà dret a recobrar la llibertat inicial i, amb la designació d'un nou cos legislatiu (el que cregui més convenient), procurar per la seva pròpia seguretat i protecció, ja que és amb aquest fi que els homes són dins la societat.

John LOCKE. *Segon tractat sobre el govern civil*, capítol XIX

Pregunta I. Expliqueu breument (entre seixanta i cent paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades. [2 punts]

Pregunta II. Expliqueu breument (entre cinc i vint paraules en cada cas) el significat que tenen en el text el mot i l'expressió següents. [1 punt]

a) «corrupció»:

b) «poder legislatiu»:

Pregunta III. Expliqueu el sentit i la justificació, segons John Locke, de l'afirmació següent del text: «Sempre que els legisladors intentin d'arrabassar i de destruir la propietat del poble, o de reduir els homes a la condició d'esclaus sota un poder arbitrari, es posen en estat de guerra amb el poble, i aquest, a partir d'aleshores, resta eximit de tota obediència.» (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Locke que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.) [3 punts]

[Podeu continuar responent aquí, si voleu, a la pregunta III de l'exercici 1.]

Exercici 2

Trieu UNA de les dues opcions següents, A o B.

OPCIÓ A. Compareu la concepció de Hume sobre la possibilitat d'obtenir coneixement sobre com és el món que ens envolta amb la concepció sobre aquesta mateixa qüestió d'un altre autor/a destacat de la història de la filosofia occidental. [2 punts]

OPCIÓ B. Compareu la concepció de Locke sobre quin és el millor sistema d'organització política (i les raons per a creure que ho és) amb la concepció sobre quin és el millor sistema d'organització política (i les raons per a creure que ho és) d'un altre autor/a destacat de la història de la filosofia occidental. [2 punts]

Exercici 3

Trieu UNA de les dues opcions següents, A o B.

OPCIÓ A. Expliqueu si esteu d'acord o en desacord amb l'afirmació següent: «Fa uns quants anys jo vaig fer primer d'ESO. Ara bé, si allò que ens fa ser qui som és la nostra ment, i si una ment fos només un conjunt de sensacions, sentiments i pensaments, aleshores jo no podria ser la mateixa persona que fa uns anys va començar a estudiar ESO, perquè ara mateix, mentre faig aquest examen, no tinc, òbviament, les mateixes sensacions, ni els mateixos sentiments ni els mateixos pensaments que tenia el primer dia de curs de primer d'ESO.» Responen d'una manera raonada. [2 punts]

OPCIÓ B. Expliqueu si esteu d'acord o en desacord amb l'afirmació següent: «S'ha de complir sempre el que diu la llei, encara que sigui injusta; perquè sols és possible la vida en societat si la gent està disposada a complir el que diguin les lleis.» Responen d'una manera raonada. [2 punts]

--	--

--	--

Etiqueta de l'alumne/a

Institut
d'Estudis
Catalans

Proves d'accés a la universitat

Història de la filosofia

Sèrie 5

Qualificació				TR	
Exercici 1	Pregunta I				
	Pregunta II	a			
		b			
	Pregunta III				
Exercici 2					
Exercici 3					
Suma de notes parcials					
Qualificació final					

Etiqueta de l'alumne/a

Ubicació del tribunal .....

Número del tribunal .....

Etiqueta de qualificació

Etiqueta del corrector/a

La prova consta de tres exercicis. En cada exercici heu d'escollir UNA de les dues opcions (A o B).

Exercici 1

[6 punts en total]

Trieu una de les dues opcions següents, A o B, i responeu a les tres preguntes de l'opció que heu triat (que es formulen després del text).

OPCIÓ A

L'home ha esguardat amb «mals ulls» durant massa temps les seves inclinacions naturals, de manera que a l'últim s'han agermanat en ell amb la «mala consciència». Un intent invers seria possible *en ell mateix*. Però, ¿qui té prou força per a un intent com aquest? És a dir, ¿qui té prou força per a agermanar amb la mala consciència les inclinacions *no naturals*, totes aquelles aspiracions que es refereixen al més-enllà, a allò que és contrari als sentits, als instints, a la natura, a la bèstia; en un mot: els ideals que han existit fins ara, els ideals contraris a la vida, els ideals que calumniem el món? A qui cal dirigir-se actualment amb *aquestes* esperances i amb *aquestes* pretensions...? Hom tindria en contra seu precisament els homes *bons*; i, com és natural, els qui se senten còmodes, els reconciliats, els vanitosos, els il·lusos, els cansats... [...] Per tal d'aconseguir aquell objectiu, caldria una mena d'esperits *diferents* d'aquells que és probable que apareguin en aquesta època: esperits enfortits per guerres i victòries, per als quals la conquesta, l'aventura, el perill i fins i tot el dolor hagin esdevingut una necessitat. [...] Però algun dia, en una època més forta que l'actual, miserable i vacillant, ha de venir sens dubte a nosaltres l'home *redemptor* [...]. Aquest home del futur, que ens alliberarà tant de l'ideal que ha existit fins ara com d'allò *que n'ha hagut de sorgir*, de la gran repugnància, de la voluntat de no-res, del nihilisme; aquest toc de campana del migdia i de la gran decisió que allibera altra vegada la voluntat, que retorna a la terra el seu objectiu i a l'home la seva esperança, aquest anticrist i aquest antinihilista, aquest que venç Déu i el no-res, aquest home ha de venir algun dia...

Friedrich Wilhelm NIETZSCHE. *La genealogia de la moral*, II

Pregunta I. Expliqueu breument (entre cent i cent quaranta paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades. [2 punts]

Pregunta II. Expliqueu breument (entre cinc i vint paraules en cada cas) el significat que tenen en el text el mot i l'expressió següents. [1 punt]

a) «nihilisme»:

b) «homes bons»:

Pregunta III. Expliqueu el sentit de l'afirmació següent del text i les raons de Friedrich Nietzsche per a fer-la: «aquest anticrist i aquest antinihilista, aquest que venç Déu i el no-res, aquest home ha de venir algun dia». (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Nietzsche que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.) [3 punts]

[Comenceu a respondre a aquesta pregunta aquí sota; podeu continuar escrivint, si voleu, a les pàgines 6 i 7.]

OPCIÓ B

Aquesta naturalesa [la d'un ésser compost de cos i ment] m'ensenya prou bé a fugir de les coses que em causen una sensació de dolor i a buscar les que em transmeten alguna sensació de plaer; però no veig que a part d'això m'ensenyi que d'aquestes diferents percepcions dels sentits n'hàgim de concloure res tocant a les coses que hi ha fora de nosaltres sense que la ment les hagi examinat curosament i amb molta atenció. Ja que és només a la ment, em sembla, i no al compost de ment i cos, que pertany el coneixement de la veritat d'aquestes coses.

Així, tot i que una estrella no em produeixi una impressió més gran en l'ull que la flama d'una petita espelma, no hi ha en mi cap inclinació real o natural que m'indueixi a creure que l'estrella és tan petita com aquesta flama; quan de nen ho jutjava d'una altra manera, ho feia sense cap fonament racional. I si bé quan m'acosto al foc sento calor, i si m'hi acosto una mica més també sento dolor, no hi ha cap raó que em pugui convèncer que en el foc hi hagi cap cosa semblant a aquesta calor que sento, ni tampoc a aquest dolor; només tinc raons per a creure que en el foc hi ha alguna cosa, la que sigui, que excita en mi aquestes sensacions de calor o de dolor.

René DESCARTES. *Meditacions metafísiques*, VI

Pregunta I. Expliqueu breument (entre seixanta i cent paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades. [2 punts]

Pregunta II. Expliqueu breument (entre cinc i vint paraules en cada cas) el significat que tenen en el text el mot i l'expressió següents. [1 punt]

a) «concloure»:

b) «no hi ha cap raó»:

Pregunta III. Expliqueu el sentit i la justificació, segons René Descartes, de l'afirmació següent del text: «és només a la ment, em sembla, i no al compost de ment i cos, que pertany el coneixement de la veritat d'aquestes coses». (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Descartes que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.) [3 punts]

[Podeu continuar responent aquí, si voleu, a la pregunta III de l'exercici 1.]

Exercici 2

Trieu UNA de les dues opcions següents, A o B.

OPCIÓ A. Compareu la concepció de Nietzsche sobre la nostra capacitat de conèixer la veritat amb la concepció sobre aquesta mateixa qüestió d'un altre autor/a destacat de la història de la filosofia occidental. [2 punts]

OPCIÓ B. Compareu la concepció de Descartes sobre la ment (o l'ànima) amb la concepció sobre aquesta mateixa qüestió d'un altre autor/a destacat de la història de la filosofia occidental. [2 punts]

Exercici 3

Trieu UNA de les dues opcions següents, A o B.

OPCIÓ A. Expliqueu si esteu d'acord o en desacord amb l'afirmació següent: «Tot i que en la societat europea actual hi ha molta gent que no es considera religiosa, una part molt significativa dels valors que la gent accepta, encara que no se n'adoni, són valors cristians.» Responen d'una manera raonada. [2 punts]

OPCIÓ B. Expliqueu si esteu d'acord o en desacord amb l'afirmació del final d'aquest text: «Suposem que la Maria està a punt de morir. S'ha descobert, però, un procediment pel qual es poden conservar tots els seus records "copiant-los" en un ordinador. Suposem, a més, que també es poden conservar a l'ordinador totes les creences de la Maria, i també què li agrada i què li desagrada, els trets del seu caràcter (és una persona generosa, una mica impacient, coratjosa, etc.) i tots els seus altres trets psicològics. A més, suposem que a aquest ordinador on s'han traslladat totes aquestes característiques psicològiques de la Maria se'l dotés amb la capacitat de parlar. Aleshores podríem dir que la Maria ha sobreviscut a la mort del seu cos i segueix existint, ara en un ordinador. Per tant, allò que ens fa ser qui som no és el nostre cos, sinó la nostra ment, la nostra psicologia.» Responen d'una manera raonada. [2 punts]

--	--

--	--

Etiqueta de l'alumne/a

Institut
d'Estudis
Catalans

SÈRIE 2

Cal respondre 5 preguntes repartides en tres exercicis. L'exercici 1 consta d'un text i tres preguntes. Els altres dos exercicis tenen una sola pregunta cadascun. Cada exercici inclou dues opcions diferenciades. Les dues opcions de cada exercici tenen les mateixes característiques.

Hi ha, òbviament, multitud de maneres correctes de respondre les diferents preguntes. Els criteris que figuren a continuació pretenen unificar al màxim possible la correcció d'exàmens que es presten a solucions molt diferents. Res no pot substituir, però, l'exercici de sentit comú que requereix la decisió del corrector sobre si, i en quin grau, una resposta s'ajusta o no als principis generals que s'enuncien a continuació.

El paper de la precisió, la claredat i la correcció gramatical

En una prova de filosofia, la precisió, la claredat i la correcció gramatical són fonamentals. Els correctors hauran d'evitar, però, fer-ne una avaluació autònoma: aquests trets no poden ser avaluats independentment del contingut. Si la resposta no s'adequa en absolut al que es demana, aleshores la claredat, la precisió i la correcció gramatical no hi afegeixen cap valor. Això no vol dir que no hagin d'afectar la qualificació. Respecte a la precisió: aquesta és part intrínseca del contingut que es vol expressar. Respecte a la claredat i la correcció gramatical, el criteri que s'haurà d'utilitzar és que, en la mesura que siguin deficientes, afecten negativament el contingut que de fet s'expressa i, per això mateix i en aquesta mesura, han d'afectar la qualificació.

Exercici 1

Pregunta I

Explicar breument el contingut del text. [2 punts]

L'objectiu de la pregunta és detectar el grau de comprensió del text. **La resposta no cal que demostrï que l'alumne/a coneix els detalls de la filosofia de l'autor** (excepte si la manca d'aquest coneixement li impedeix d'entendre el text). Les restriccions sobre espai (entre 60 i 100 paraules) són només orientatives per determinar indirectament el tipus de resum que s'espera: ni un breu títol, ni una llarga paràfrasi de tot el text. **Per tant, si el contingut del resum és equivalent al que es podria fer en el nombre de paraules indicades, no ha de comptar contra l'alumne/a el fet que no respecti aquests límits.**

A continuació s'esmenten les idees principals que se suposen en una resposta correcta. Cal tenir en compte, però, que les formes en què s'enuncien i comparen en un petit resum poden ser molt diverses. El seu enunciat pot ser explícit o estar implícit en la redacció de l'alumne/a. I, per descomptat, no es pot esperar de cap manera un desenvolupament detallat de cada idea. És important, però, que l'alumne/a no es limiti a enunciar idees sinó que mostri comprensió de l'estructura argumentativa o discursiva del text.

Opció A) Per assolir la màxima puntuació, l'alumne/a haurà de connectar amb una mínima correcció les tres idees bàsiques següents:

- i. La ment no és una substància, una cosa, que té pensaments i sensacions.
- ii. La ment simplement és la col·lecció d'aquestes percepcions, pensaments i sensacions.
- iii. No podem tenir cap idea de cap cosa que sigui una substància (i per tant, cap idea de la ment com a substància), perquè les idees deriven d'impressions, i no podem tenir cap impressió d'una substància.

Opció B) Per assolir la màxima puntuació, l'alumne haurà d'esmentar, d'una forma o altra, els dos punts següents:

- i. Les persones van decidir formar una societat per tal de poder tenir protecció i seguretat.
- ii. Si el poder legislatiu actua d'una forma que atempta contra la propietat, la llibertat, o la vida dels ciutadans, deixa de complir la funció per la qual es va establir aquest poder i els ciutadans, per tant, deixen de tenir cap obligació d'obeir-lo, i poden establir-ne un de nou.

En les dues opcions, l'avaluació de la pregunta I s'ha de fer **de forma global**.

L'alumne/a no té en absolut per què fer el seu resum distingint exactament el mateix nombre d'apartats que s'indiquen en aquests criteris. El que s'ha de fer en una bona resposta és articular d'una manera mínimament coherent les idees que s'indiquen.

Pregunta II

Explicar el significat de termes o expressions. [1 punt]

El que es demana no és donar definicions exactes o precises que hagin de ser vàlides per a qualsevol context d'ús de les expressions, ni tampoc que l'alumne/a utilitzi un vocabulari tècnic. El fet que l'alumne/a utilitzi un llenguatge sense cap tecnicisme, si no té incorreccions, no haurà de comptar en contra seu. Quan sigui possible, té dret a inferir el significat només de la informació que li proporciona el text. En la mesura en què demostrï la comprensió pertinent, això no pot comptar en contra seu.

Opció A)

- a) «percepcions»: allò que pot estar present a la ment, ja sigui una impressió o una idea.
- b) «essència»: allò que fa que una cosa sigui el que és.

Opció B)

- a) «poder legislatiu»: aquella part de l'estat que té la capacitat de fer i modificar lleis.
- b) «corrupció»: quan algú que té un càrrec o està en una posició de poder actua de forma deshonestament i contrària a les obligacions que ha adquirit en assumir el seu càrrec.

Important: aquestes respostes són sols un exemple de resposta correcta. En cadascun dels casos hi ha moltes altres maneres correctes de respondre.

Pregunta III

Donar les raons de l'autor a favor d'una tesi. [3 punts]

L'enunciat demana referir-se al pensament de l'autor. S'haurà de tenir present, però, que el que es demana no és una exposició general del seu pensament. Només es tindran en compte les idees que siguin pertinents per entendre l'afirmació que es vol explicar i per entendre les raons de l'autor per fer aquesta afirmació. Un bon examen serà aquell que trobi la justificació i el paper que l'afirmació particular juga en el conjunt del pensament del filòsof. A vegades una exposició general i correcta del pensament del filòsof pot no respondre al que es demana si no explica com el pensament general de l'autor justifica la tesi particular que és objecte de la pregunta.

Opció A) La màxima puntuació requeriria referir-se correctament a:

- i. Els elements bàsics de l'empirisme de Hume: percepcions, impressions, idees; tota idea simple deriva d'impressions; tots els nostres pensaments depenen en darrer terme dels materials proporcionats per l'experiència.
- ii. El rebuig de les idees de substància i, en particular, d'un *jo substancial*: no hi poden haver impressions d'un jo substancial. La idea d'un jo substancial no té contingut.
- iii. Per tant, allò que anomenem ment és només un seguit d'estats mentals particulars, units per certes relacions de semblança, contigüïtat i causalitat, sense que tinguem coneixement de cap substrat (de cap jo substancial) que *tingui* aquests estats.

Opció B)

La màxima puntuació requeriria tenir en compte adequadament els següents punts:

- i. Els trets bàsics de la concepció política de Locke: estat de la naturalesa i drets naturals; motius per unir-se en societat; contracte social i transferència al govern del dret que cadascú té d'executar la llei de la naturalesa.
- ii. La finalitat d'un govern legítim és la de garantir el dret a la vida, la llibertat i els béns dels membres de la societat.
- iii. L'estat de guerra és una situació en què algú intenta violar els drets naturals d'un altre. Si un govern no protegeix el dret a la vida i la llibertat i els béns dels membres de la societat, sinó que, pel contrari, viola aquests drets, se situa en estat de guerra amb els membres de la societat.
- iv. Si un govern fa el contrari del que requeriria la finalitat per a la qual se'l va establir, és legítim desobeir-lo, i establir-ne un altre.

Exercici 2

Comparar o relacionar un concepte o idea de l'autor amb un altre. [2 punts]

El concepte o idea de l'autor que cal comparar serà un concepte o idea que apareix en les lectures proposades, però no cal que aparegui en el text de l'examen. En qualsevol cas, serà un concepte o idea de l'autor que es relaciona directament amb algun dels problemes tractats en els textos seleccionats.

Cal tenir en compte:

- a) La identificació adequada i precisa de les dues concepcions que s'han de comparar.
- b) El contrast pertinent dels dos termes de la comparació.

En qualsevol cas: l'alumne/a és lliure de triar fer una caracterització de les dues concepcions de manera prèvia i independentment de la comparació i després establir la comparació, o fer la caracterització de les dues postures de forma implícita en termes de les diferències i de les semblances mútues. També pot escollir fer una caracterització prèvia d'una de les dues concepcions –qualsevol d'elles– i descriure l'altra per contrast. Per tant, l'enunciat exacte de la pregunta s'ha d'entendre que no posa restriccions a aquesta llibertat en la resposta.

Exercici 3

Consideració raonada de l'estudiant a favor o en contra d'una tesi. [2 punts]

Es tracta d'avaluar una tesi que estarà relacionada amb alguns dels problemes tractats per l'autor, però pot no estar directament vinculada amb la temàtica del text. En aquesta pregunta l'estudiant ha d'intentar justificar la seva posició a favor o en contra de la tesi tot fent-ne una valoració personal (la resposta pot també consistir a explicar, de forma raonada, per què de fet no està ni a favor ni en contra de la tesi).

Es tracta que l'estudiant faci l'esforç d'**argumentar** d'una **forma personal, clara i coherent** a favor o en contra de la tesi.

D'altra banda, l'acord del corrector amb la tesi defensada no pot tenir-se en compte a l'hora d'avaluar aquesta pregunta, ni tampoc el fet que l'alumne/a ignori arguments històricament importants.

Caldrà valorar, doncs:

- (a) El grau de comprensió que es demostrï de la tesi a discutir.
- (b) La coherència de les raons que l'estudiant doni ja sigui a favor o en contra de la tesi, i la claredat de la seva exposició.

Proves d'accés a la Universitat 2021, convocatòria ordinària. Criteri de correcció

Cal que l'alumne ofereixi raons o arguments per a justificar la posició que vol defensar. No és adequat fer simplement afirmacions sense intentar justificar-les.

Pel que fa a l'opció A) serà meritori que l'estudiant mostri que ha entès per què les consideracions que s'ofereixen en l'enunciat de la pregunta presenten, aparentment, una dificultat per a una concepció no-substancial del jo. (Òbviament l'alumne no té, en absolut, perquè expressar-ho usant aquesta terminologia).

SÈRIE 5

Cal respondre 5 preguntes repartides en tres exercicis. L'exercici 1 consta d'un text i tres preguntes. Els altres dos exercicis tenen una sola pregunta cadascun. Cada exercici inclou dues opcions diferenciades. Les dues opcions de cada exercici tenen les mateixes característiques.

Hi ha, òbviament, multitud de maneres correctes de respondre les diferents preguntes. Els criteris que figuren a continuació pretenen unificar al màxim possible la correcció d'exàmens que es presten a solucions molt diferents. Res no pot substituir, però, l'exercici de sentit comú que requereix la decisió del corrector sobre si, i en quin grau, una resposta s'ajusta o no als principis generals que s'enuncien a continuació.

El paper de la precisió, la claredat i la correcció gramatical

En una prova de filosofia, la precisió, la claredat i la correcció gramatical són òbviament fonamentals. Els correctors hauran d'evitar, però, fer-ne una avaluació autònoma: aquests trets no poden ser avaluats independentment del contingut. Si la resposta no s'adequa en absolut al que es demana, aleshores la claredat, la precisió i la correcció gramatical no hi afegeixen cap valor. Això no vol dir que no hagin d'afectar la qualificació. Respecte al grau de precisió: aquest és part intrínseca del contingut que es vol expressar. Respecte a la claredat i la correcció gramatical, el criteri que s'haurà d'utilitzar és que, en la mesura que siguin deficientes, afecten negativament el contingut que de fet s'expressa, i, per això mateix i en aquesta mesura, han d'afectar la qualificació.

Exercici 1

[6 punts en total]

Pregunta I

Explicar breument el contingut del text. [2 punts]

L'objectiu de la pregunta és detectar el grau de comprensió del text. **La resposta no cal que demostrï que l'alumne/a coneix els detalls de la filosofia de l'autor** (excepte si la manca d'aquest coneixement li impedeix d'entendre el text). Les restriccions sobre espai (100-140 paraules en l'opció A, 60-100 paraules en l'opció B) són només orientatives per determinar indirectament el tipus de resum que s'espera: ni un breu títol, ni una llarga paràfrasi. **Per tant, si el contingut del resum és equivalent al que es podria fer en el nombre de paraules indicades, no ha de comptar contra l'alumne/a el fet que no respecti aquests límits.**

A continuació s'esmenten les idees principals que se suposen en una resposta correcta. Cal tenir en compte, però, que les formes en què s'enuncien i comparen en un petit resum poden ser molt diverses. El seu enunciat pot ser explícit o estar implícit en la redacció de l'alumne/a. I, per descomptat, no es pot esperar de cap manera un desenvolupament detallat de cada idea. És important, però, que l'alumne/a no es limiti a enunciar idees sinó que mostri comprensió de l'estructura argumentativa o discursiva del text.

Opció A) Per assolir la màxima puntuació, l'alumne haurà d'esmentar d'alguna manera i connectar amb una mínima correcció les 4 idees bàsiques següents:

- i. Hi ha hagut un procés en el que s'han menystingut les inclinacions naturals de la persona, i en el que s'ha passat a valorar inclinacions no-naturals, entre les quals es troba, per exemple, la de donar valor a una suposada vida després de la vida.
- ii. Això ha acabat abocant a una situació de pèrdua de valors, i de nihilisme.
- iii. Caldria fugir tant dels valors antinaturals que han imperat, com del nihilisme al qual aquests ens han acabat abocant. Per a fer això caldria retornar a valorar les tendències i inclinacions naturals de les persones.
- iv. Això ho haurà de fer un tipus nou de persona, una persona que haurà de tenir una força i unes qualitats especials.

Opció B) Per assolir la màxima puntuació, l'alumne haurà de connectar amb una mínima correcció les 2 idees bàsiques següents:

- i. Tot coneixement en darrer terme es basa en la raó i no en els sentits
- ii. Descartes ofereix dos exemples que justifiquen aquesta afirmació: la creença que la flama i l'estrella no tenen la mateixa mida tot i que proporcionin la mateixa sensació, la creença que la sensació de calor i de dolor no són propietats del foc.

En les dues opcions, l'avaluació de la pregunta (i) s'ha de fer **de forma global**. L'alumne/a no té en absolut per què fer el seu resum distingint exactament el mateix nombre d'apartats que s'indiquen en aquests criteris. El que s'ha de fer en una bona resposta és articular d'una manera mínimament coherent les idees que s'indiquen.

Pregunta II

Explicar el significat de termes o expressions. [1 punt]

El que es demana no és donar definicions exactes o precises que hagin de ser vàlides per a qualsevol context d'ús de les expressions, ni tampoc que l'alumne/a utilitzi un vocabulari tècnic. El fet que l'alumne/a utilitzi un llenguatge sense cap tecnicisme, si no té incorreccions, no haurà de comptar en contra seu. Quan sigui possible, té dret a inferir el significat només de la informació que li proporciona el text. En la mesura en què mostri la comprensió pertinent, això no pot comptar en contra seu.

Opció A)

- a) «nihilisme»: Absència de valors
- b) «homes bons»: El grup que s'oposa als nobles o poderosos i que són considerats com a 'bons' segons la moral dels esclaus

Opció B)

- a) «concloure»: afirmar (o pensar) una cosa, perquè un sap que se segueix d'altres afirmacions (o pensaments), que li donen suport.
- b) «no hi ha cap raó»: no hi ha res que ens justifiqui a creure-ho

Important: aquestes respostes són sols un exemple de resposta correcta. En cadascun dels casos hi ha moltes altres maneres correctes de respondre.

Pregunta III

Donar les raons de l'autor a favor d'una tesi. [3 punts]

L'enunciat demana referir-se al pensament de l'autor. S'haurà de tenir present, però, que el que es demana no és una exposició general del seu pensament. Només es tindran en compte les idees que siguin pertinents per entendre l'afirmació que es vol explicar i per entendre les raons de l'autor per fer aquesta afirmació. Un bon examen serà aquell que trobi la justificació i el paper que l'afirmació particular juga en el conjunt del pensament del filòsof. A vegades una exposició general i correcta del pensament del filòsof pot no respondre al que es demana si no explica com el pensament general de l'autor justifica la tesi particular que és objecte de la pregunta.

Opció A) La màxima puntuació requeriria referir-se correctament a:

- i. L'ideal ascètic, que postula que allò que té valor per si mateix rau fora del món natural.
- ii. La mort de Déu i el col·lapse de l'ideal ascètic (que resulta, en part, de la "voluntat de veritat" promoguda pel propi ideal ascètic), i com això porta al nihilisme.
- iii. La concepció nietzscheana del "superhome" com a portador de nous valors que s'oposen a l'ideal ascètic, afirmen la vida, i superen el nihilisme.

Opció B) La màxima puntuació requeriria referir-se correctament a:

- i. Els elements bàsics de l'epistemologia de Descartes.
- ii. El paper de la raó i dels sentits en el coneixement segons Descartes.
- iii. Les raons de Descartes per a creure que la justificació última de tot coneixement rau en la raó.

Exercici 2

Comparar o relacionar un concepte o idea de l'autor amb un altre. [2 punts]

El concepte o idea de l'autor que cal comparar serà un concepte o idea que apareix en les lectures proposades, però no cal que aparegui en el text de l'examen. En qualsevol cas, serà un concepte o idea de l'autor que es relaciona directament amb algun dels problemes tractats en els textos seleccionats.

Cal tenir en compte:

- a) La identificació adequada i precisa de les dues concepcions que s'han de comparar.

En qualsevol cas: l'alumne/a és lliure de triar fer una caracterització de les dues concepcions de manera prèvia i independentment de la comparació i després establir la comparació, o fer la caracterització de les dues postures de forma implícita en termes de les diferències mútues. També pot escollir fer una caracterització prèvia d'una de les dues concepcions –qualsevol d'elles– i descriure l'altra per contrast. Per tant, l'enunciat exacte de la pregunta s'ha d'entendre que no posa restriccions a aquesta llibertat en la resposta.

L'opció (A) es presta especialment a fer la comparació amb la concepció sobre la possibilitat d'adquirir coneixement, i la seva fonamentació, en Plató o en Descartes, o també en Hume. Pel que fa a la concepció de la veritat de Nietzsche n'hi ha prou per obtenir la màxima puntuació que es tinguin en compte aquells aspectes del perspectivisme que Nietzsche presenta en els textos seleccionats de *Veritat i mentida en sentit extramoral*.

Exercici 3

Consideració raonada de l'estudiant a favor o en contra d'una tesi. [2 punts]

Es tracta d'avaluar una tesi que estarà relacionada amb alguns dels problemes tractats per l'autor, però pot no estar directament vinculada amb la temàtica del text. En aquesta pregunta l'estudiant ha d'intentar justificar la seva postura a favor o en contra de la tesi tot fent-ne una valoració personal (la resposta pot també consistir a explicar, de forma raonada, per què de fet no està ni a favor ni en contra de la tesi).

Es tracta que l'estudiant faci l'esforç d'argumentar d'una forma personal, clara i coherent a favor o en contra de la tesi.

D'altra banda, l'acord del corrector amb la tesi defensada no pot tenir-se en compte a l'hora d'avaluar aquesta pregunta, ni tampoc el fet que l'alumne/a ignori arguments històricament importants.

Caldrà valorar, doncs:

- a) El grau de comprensió que es demostri de la tesi a discutir.
- b) La coherència de les raons que l'estudiant doni ja sigui a favor o en contra de la tesi, i la claredat de la seva exposició.

Cal que l'alumne ofereixi raons o arguments per a justificar la postura que vol defensar. No és adequat fer simplement afirmacions sense intentar justificar-les.

En referència a l'opció A), serà important, com sempre, que l'alumne/a no es limiti a fer afirmacions, sinó que intenti oferir **raons** i **arguments** per defensar el seu acord o desacord amb l'afirmació. Un tipus d'argument bàsic, que és probable que usin molts estudiants, és el de considerar determinats valors que podem creure que són majoritaris dins de la societat europea i veure si es pot dir que són també "valors cristians" (igualment pel que fa a la contrastació inversa). Una altra possibilitat, és clar, és intentar defensar que molts dels "valors cristians" no són específicament sols cristians sinó que formen part dels ideals de moltes de les religions i/o tradicions culturals majoritàries. Finalment: en valorar aquesta pregunta el corrector s'haurà de centrar fonamentalment en la qualitat del raonament, i no en la capacitat d'identificar adequadament quins són els "valors majoritaris a l'Europa actual" o els "valors cristians" (si l'estudiant fa una identificació adequada serà meritori i ha de comptar a favor seu, si no ho fa, no ha de comptar en contra seu (mentre la identificació que faci de quins són els "valors majoritaris a l'Europa actual" o els "valors cristians" no estigui, és clar, completament fora de lloc)).

Pel que fa a l'opció B) serà meritori que l'alumne mostri que entén la situació que se li planteja i que entén perquè, si la situació que es planteja fos possible, aleshores hi hauria motius per pensar que potser és possible sobreviure a la mort del cos.

Proves d'accés a la universitat

Història de la filosofia

Sèrie 1

Qualificació				TR	
Exercici 1	Pregunta I				
	Pregunta II	a			
		b			
	Pregunta III				
Exercici 2					
Exercici 3					
Suma de notes parcials					
Qualificació final					

Etiqueta de l'alumne/a

Ubicació del tribunal .....

Número del tribunal .....

Etiqueta de qualificació

Etiqueta del corrector/a

La prova consta de tres exercicis, que trobareu a les pàgines 2-5 (exercici 1), pàgina 8 (exercici 2) i pàgina 10 (exercici 3).

En cada exercici heu d'escollir UNA de les dues opcions (A o B).

Tingueu en compte que l'exercici 1 consta, al seu torn, de tres preguntes.

Exercici 1

[6 punts en total]

Trieu una de les dues opcions següents, A o B, i responeu a les tres preguntes de l'opció que heu triat (que es formulen després del text).

OPCIÓ A

Observo que hi ha una gran diferència entre l'esperit i el cos, perquè el cos, per la seva naturalesa, és sempre divisible, i l'esperit és del tot indivisible. En efecte, quan considero el meu esperit, és a dir, a mi mateix en tant que soc només una cosa que pensa, no hi puc distingir cap part, sinó que em concebo com una cosa única i íntegra. I encara que tot l'esperit sembla estar unit a tot el cos, si perdés un peu, un braç o qualsevol altra part del cos, sé que no per això se suprimiria cap part del meu esperit. I de les facultats de voler, de sentir, d'entendre, etc., no se'n pot dir pròpiament parts, perquè és un únic esperit el que vol, sent, entén, etc. En canvi, amb les coses corporals o extenses passa tot el contrari, ja que no n'hi ha cap que no es pugui dividir fàcilment en parts en el pensament, i per tant, no n'hi ha cap que no conegui com a divisible. I amb això n'hi hauria prou per a ensenyar-me que l'esperit o l'ànima de l'home és totalment diferent del cos, si no ho sabés ja d'abans.

René DESCARTES. *Meditacions metafísiques*, VI

Pregunta I. Expliqueu breument (entre seixanta i cent paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades. [2 punts]

Pregunta II. Expliqueu breument (entre cinc i vint paraules en cada cas) el significat que tenen en el text el mot i l'expressió següents: [1 punt]

a) «esperit»:

b) «una cosa única i íntegra»:

Pregunta III. Expliqueu el sentit de l'afirmació del text següent i les raons de René Descartes per a fer-la: «I amb això n'hi hauria prou per a ensenyar-me que l'esperit o l'ànima de l'home és totalment diferent del cos, si no ho sabés ja d'abans.» (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Descartes que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.) [3 punts]

[Comenceu a respondre a aquesta pregunta aquí sota, i continueu escrivint, si voleu, a les pàgines 6 i 7.]

OPCIÓ B

—[...] Governar correspon a la part racional, perquè és sàvia i té previsió sobre tota l'ànima, i a la part fogosa li correspondrà ser súbdita i aliada de la part racional.

[...]

I aquestes dues parts s'imposaran a la part concupiscible, la qual ocupa l'espai més gran de l'ànima i és naturalment insaciable de béns.

[...]

Anomenem, doncs, coratjós un individu en virtut d'aquesta part fogosa de la seva natura quan, malgrat plaers o dolors, es manté ferm en allò que indica la raó sobre què és el que ha de témer i el que no.

—Totalment correcte —va dir ell.

—I l'anomenarem savi en virtut d'aquella petita part que governa i que dona aquestes indicacions, i que posseeix el coneixement de què convé a cadascuna de les tres parts, i a totes elles en conjunt.

—Sens dubte.

—I què més? No direm de tal home que és temperat per la unanimitat i harmonia d'aquestes tres parts, quan no hi ha cap conflicte entre l'element que mana i els dos que obeeixen, i tots estan d'acord que la raó ha de ser qui governi?

—Sí, la temprança —digué ell— és això i no pas cap altra cosa, tant a la ciutat com en l'individu.

—Finalment, un home serà just per allò que hem dit tantes vegades.

—És totalment indiscutible.

—Doncs què? —vaig dir—. Hi ha algun punt borrós en la nostra visió de la justícia que pugui fer que sembli que és una cosa diferent d'allò que vam trobar que era a la ciutat?

—No ho crec —va dir.

PLATÓ. *La República*, llibre IV

Pregunta I. Expliqueu breument (entre seixanta i cent paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades. [2 punts]

Pregunta II. Expliqueu breument (entre cinc i vint paraules en cada cas) el significat que tenen en el text el mot i l'expressió següents: [1 punt]

a) «ànima»:

b) «part concupiscible»:

Pregunta III. Expliqueu el sentit del següent fragment del text: «—Hi ha algun punt borrós en la nostra visió de la justícia que pugui fer que sembli que és una cosa diferent d'allò que vam trobar que era a la ciutat? —No ho crec —va dir.», i expliqueu quina justificació creu Plató que hi ha per a la idea que s'expressa en aquest fragment. (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Plató que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.) [3 punts]

[Podeu continuar responent aquí, si voleu, a la pregunta III de l'exercici 1.]

examens.cat

Exercici 2

Trieu UNA de les dues opcions següents, A o B.

OPCIÓ A. Compareu la concepció de Descartes sobre la possibilitat d'obtenir coneixement fiable sobre com és el món, amb la concepció sobre aquesta mateixa qüestió d'un altre autor/a destacat de la història de la filosofia occidental. [2 punts]

OPCIÓ B. Compareu la concepció de Plató sobre la distinció entre cos i ànima amb la concepció sobre aquesta mateixa qüestió d'un altre autor/a destacat de la història de la filosofia occidental. [2 punts]

Exercici 3

Trieu UNA de les dues opcions següents, A o B.

OPCIÓ A. Expliqueu si esteu d'acord o en desacord amb l'afirmació del final del text següent: «No és contradictori pensar que podria ser que existís un Déu totpoderós; Déu podria, si volgués, haver creat l'univers fa només trenta minuts; podria haver creat l'univers incloent-hi la Terra i a tots nosaltres, i ens podria haver creat dotant-nos a cadascú d'una sèrie de “memòries” sobre el que ens sembla haver viscut en el passat, però que realment no són autèntiques memòries: el món, i nosaltres amb ell, fa només trenta minuts que existeix; per tant, jo no puc assegurar realment que hagi estudiat per a fer aquest examen —per més que ara sàpiga com respondre a les preguntes.» Responen d'una manera raonada. [2 punts]

OPCIÓ B. Expliqueu si esteu d'acord o en desacord amb l'afirmació següent: «L'acció política dels dirigents i dels ciutadans ha d'estar sempre guiada per l'exercici de la raó d'una manera desapassionada; els sentiments d'indignació o de ràbia no tenen mai cap paper positiu en l'acció política.» Responen d'una manera raonada. [2 punts]

--	--

--	--

Etiqueta de l'alumne/a

Institut
d'Estudis
Catalans

SÈRIE 1

Cal respondre 5 preguntes repartides en tres exercicis. L'exercici 1 consta d'un text i tres preguntes. Els altres dos exercicis tenen una sola pregunta cadascun. Cada exercici inclou dues opcions diferenciades. Les dues opcions de cada exercici tenen les mateixes característiques.

Hi ha, òbviament, multitud de maneres correctes de respondre les diferents preguntes. Els criteris que figuren a continuació pretenen unificar al màxim possible la correcció d'exàmens que es presten a solucions molt diferents. Res no pot substituir, però, l'exercici de sentit comú que requereix la decisió del corrector sobre si, i en quin grau, una resposta s'ajusta o no als principis generals que s'enuncien a continuació.

El paper de la precisió, la claredat i la correcció gramatical

En una prova de filosofia, la precisió, la claredat i la correcció gramatical són fonamentals. Els correctors hauran d'evitar, però, fer-ne una avaluació autònoma: aquests trets no poden ser avaluats independentment del contingut. Si la resposta no s'adequa en absolut al que es demana, aleshores la claredat, la precisió i la correcció gramatical no hi afegeixen cap valor. Això no vol dir que no hagin d'afectar la qualificació. Respecte al grau de precisió: aquest és part intrínseca del contingut que es vol expressar. Respecte a la claredat i la correcció gramatical, el criteri que s'haurà d'utilitzar és que, en la mesura que siguin deficientes, afecten negativament el contingut que de fet s'expressa i, per això mateix i en aquesta mesura, han d'afectar la qualificació.

Exercici 1

Pregunta I

Explicar breument el contingut del text.

[2 punts]

L'objectiu de la pregunta és detectar el grau de comprensió del text. **La resposta no cal que demostrï que l'alumne/a coneix els detalls de la filosofia de l'autor** (excepte si la manca d'aquest coneixement li impedeix d'entendre el text). Les restriccions sobre espai (entre 60 i 100 paraules) són només orientatives per determinar indirectament el tipus de resum que s'espera: ni un breu títol, ni una llarga parafrasi de tot el text. **Per tant, si el contingut del resum és equivalent al que es podria fer en el nombre de paraules indicat, no ha de comptar contra l'alumne/a el fet que no respecti aquests límits.**

A continuació s'esmenten les idees principals que se suposen en una resposta correcta. Cal tenir en compte, però, que les formes en què s'enuncien i comparen en un petit resum poden ser molt diverses. El seu enunciat pot ser explícit o estar implícit en la redacció de l'alumne/a. I, per descomptat, no es pot esperar de cap manera un desenvolupament detallat de cada idea. És important, però, que l'alumne/a no es limiti a enunciar idees, sinó que mostri comprensió de l'estructura argumentativa o discursiva del text.

Opció A)

Per assolir la màxima puntuació, cal que el resum consideri els punts següents:

- (i) En aquest text Descartes vol mostrar que l'esperit (o l'ànima) és diferent del cos.
- (ii) Ho fa observant que l'esperit no és divisible, però el cos sí que ho és. Per tant, si un és divisible i l'altre no, és que no són la mateixa cosa.
- (iii) Ofereix dues consideracions per dissipar possibles dubtes sobre si l'esperit és realment indivisible:
  - (a) Que tot l'esperit estigui unit a tot el cos no vol dir que les parts del cos siguin parts de l'esperit: si algú perd un braç, no perd pas una part del seu esperit.
  - (b) Les diferents facultats mentals (voler, sentir, entendre) no són realment parts de l'esperit: és un únic esperit el que vol, sent i entén.

- (iv) Ofereix una consideració que ens justifica en pensar que el cos és divisible: és divisible perquè sempre és possible dividir-lo en el pensament.

L'avaluació de la pregunta s'ha de fer **de forma global**. L'alumne/a no té en absolut per què fer el seu resum distingint exactament el mateix nombre d'apartats que s'indiquen en aquests criteris. A més, no tots els apartats indicats tenen la mateixa rellevància. El que és fonamental és el que s'especifica en els apartats (i) i (ii).

Opció B)

Per assolir la màxima puntuació, l'alumne/a ha d'exposar, d'una forma o altra, les idees següents:

- (i) Plató considera les tres parts de l'ànima: la racional, la fogosa i la concupiscible.
  - (ii) Quan la part fogosa fa allò que li pertoca, l'individu és coratjós, i quan la part racional governa tal com cal, l'individu és savi.
  - (iii) Un individu és temperat si hi ha equilibri entre aquestes tres parts, i la racional mana per sobre de les altres dues.
  - (iv) Allò que fa que un individu sigui temperat és el mateix que allò que fa que una ciutat sigui temperada.
  - (v) Finalment, el text apunta que allò que fa que un individu sigui just (que és del que es parla en aquest text), és el mateix que allò que, segons s'havia vist amb anterioritat, fa que una ciutat sigui justa.
- En totes dues opcions, l'avaluació de la pregunta I s'ha de fer **de forma global**. L'alumne/a no té en absolut per què fer el seu resum distingint exactament el mateix nombre d'apartats que s'indiquen en aquests criteris. El que s'ha de fer en una bona resposta és articular d'una manera coherent les idees que s'hi indiquen.

Pregunta II

Explicar el **significat** de termes o expressions.

[1 punt]

El que es demana no és donar definicions exactes o precises que hagin de ser vàlides per a qualsevol context d'ús de les expressions, ni tampoc que l'alumne/a utilitzi un vocabulari tècnic. El fet que l'alumne/a utilitzi un llenguatge sense cap tecnicisme, si no té incorreccions, no haurà de comptar en contra seu. Quan sigui possible, té dret a inferir el significat només de la informació que li proporciona el text. En la mesura en què demostrï la comprensió pertinent, això no pot comptar en contra seu.

Opció A)

- a) *Esperit*: la part d'una persona que té la capacitat de pensar.
- b) *Una cosa única i íntegra*: una cosa que no està composta d'altres coses.

Alternativament: una cosa que no té parts.

Opció B)

- a) *Ànima*: la part d'una persona que és immortal i on resideixen les seves funcions intel·lectuals i les virtuts morals com ara la valentia i la justícia.
- b) Alternativament: La part immaterial d'una persona.
- c) *Part concupiscible*: la part de l'ànima que està subjecta a les passions i als plaers sensibles.

Important: aquestes respostes són sols un exemple de resposta correcta. En cadascun dels casos hi ha moltes altres maneres correctes de respondre.

Pregunta III

Donar les raons de l'autor a favor d'una tesi.

[3 punts]

L'enunciat demana referir-se al pensament de l'autor. S'haurà de tenir present, però, que el que es demana no és una exposició general del seu pensament. Només es tindran en compte les idees que siguin pertinents per entendre l'afirmació que es vol explicar i per entendre les raons de l'autor per fer aquesta afirmació. Un bon examen serà aquell que sàpiga indicar quin paper juga aquesta afirmació particular en el conjunt del pensament de l'autor i com aquesta afirmació es justifica a partir d'allò que l'autor defensa. A vegades una exposició general i correcta del pensament del filòsof pot no respondre al que es demana si no explica com el pensament general de l'autor justifica la tesi particular que és objecte de la pregunta.

Opció A)

Una resposta que tingui la màxima puntuació haurà de tractar correctament els punts següents:

- (i) Donar una orientació sobre com entén Descartes les nocions d'*esperit* (o *ment*, o *ànima*), i de *cos*, i explicar, amb les pròpies paraules de l'estudiant, l'argument per al dualisme que hi ha en el text de l'examen (i que hem resumit a propòsit de la pregunta I).
- (ii) A propòsit del "si no ho sabés ja d'abans", cal que l'estudiant expliqui algun altre argument o consideració de Descartes a favor del dualisme. Per exemple, i com a possibilitat més probable i adequada, l'estudiant pot descriure (mostrant-ne compressió) l'altre argument per al dualisme que hi ha abans en la meditació VI:
  - (iia) És possible concebre la ment (o esperit) com a distinta del cos.
  - (iib) Si dues coses es poden concebre de forma distinta, aleshores podria existir-ne una sense que existís l'altra (perquè si les podem concebre de forma distinta, aleshores Déu podria fer que existís una sense que existís l'altra).
  - (iic) Per tant, la ment podria existir sense que existís el cos.
  - (iid) Si podria existir la ment sense que existís el cos, és que ment i cos no són la mateixa cosa.

En l'avaluació de la resposta a aquesta pregunta es tindran en compte altres aportacions que faci l'estudiant que es puguin veure com tenint la funció d'aclarir en què consisteix la concepció dualista de Descartes, o d'aclarir les nocions que es fan servir en les explicacions anteriors; però en l'avaluació de la resposta no es prendran

en consideració les explicacions sobre aspectes de la filosofia de Descartes que no tinguin alguna relació amb allò que es demana (els arguments de Descartes a favor del dualisme).

D'altra banda, cal tenir en compte que la pregunta no sols demana què diu Descartes (quin és el *sentit* de l'afirmació de Descartes), sinó també quines *raons* hi ha, segons Descartes, a favor d'aquesta afirmació.

Finalment, no és necessari que l'estudiant usi el terme *dualisme*, pot obtenir igualment la màxima puntuació si explica les idees pertinents sense usar explícitament aquest terme.

Opció B)

La màxima puntuació requeriria referir-se correctament al següent:

- (i) En *La República* se segueix la següent forma d'argumentació: per establir quan és just un individu, primer s'intenta establir quan és justa una ciutat, i es busca aplicar allò que s'ha descobert per al cas de la ciutat a l'individu.
- (ii) Oferir una descripció de les tres classes de la ciutat, i de les virtuts associades a cadascuna.
- (iii) Una ciutat és justa si cadascuna de les classes de la ciutat fa adequadament allò que li és propi.
- (iv) Descripció de les tres parts de l'ànima i de les virtuts associades a cadascuna d'aquestes parts.
- (v) Constatació que hi ha una analogia entre les tres parts de la ciutat i les tres parts de l'ànima. I entre les virtuts que tenen cadascuna d'aquestes parts.
- (vi) Això permet a Plató concloure que hi ha també una analogia directa entre allò que fa justa una ciutat i allò que fa just un individu: un individu és just si cadascuna de les tres parts de l'ànima fa adequadament allò que li és propi i, en particular, si la part racional regeix les altres.
- (vii) En la interacció de les dues frases concretes (pregunta i resposta), objecte de la pregunta, es presenta de forma compactada la conclusió esmentada a (vi); aquesta és una idea per a la qual Plató argumenta llargament a *La República*, seguint els punts generals esmentats a (i)-(vi).

- En les dues opcions, l'avaluació de la pregunta I s'ha de fer **de forma global**.

L'alumne/a no té en absolut per què fer la seva explicació distingint el mateix nombre d'apartats que s'indiquen en aquests criteris. El que s'ha de fer en una bona resposta és articular d'una manera coherent les idees que s'hi indiquen.

Exercici 2

Comparar o relacionar un concepte o idea de l'autor amb un altre.

[2 punts]

El concepte o idea de l'autor que cal comparar serà un concepte o idea que apareix en les lectures proposades, però no cal que aparegui en el text de l'examen. En qualsevol cas, serà un concepte o idea de l'autor que es relaciona directament amb algun dels problemes tractats en els textos seleccionats.

Cal tenir en compte:

- a) La identificació adequada i precisa de les dues concepcions que s'han de comparar.
- b) El contrast pertinent dels dos termes de la comparació.

En qualsevol cas: **l'alumne/a és lliure de triar fer una caracterització de les dues concepcions de manera prèvia i independentment de la comparació i després establir la comparació, o fer la caracterització de les dues posicions de forma implícita en termes de les diferències i de les semblances mútues. També pot escollir fer una caracterització prèvia d'una de les dues concepcions —qualsevol d'elles— i descriure l'altra per contrast.** Per tant, l'enunciat exacte de la pregunta s'ha d'entendre que no posa restriccions a aquesta llibertat en la resposta.

Exercici 3

Consideració raonada de l'estudiant a favor o en contra d'una tesi.

[2 punts]

Es tracta d'avaluar una tesi, un argument o una afirmació que estarà relacionada amb alguns dels problemes tractats per l'autor, però que pot no estar directament vinculada amb la temàtica del text. En aquesta pregunta l'estudiant ha d'intentar justificar la seva posició a favor o en contra de l'afirmació fent-ne una valoració personal (la resposta pot també consistir a explicar, de forma raonada, per què de fet no està ni a favor ni en contra de l'afirmació).

Es tracta que l'estudiant faci l'esforç d'**argumentar** d'una **forma personal, clara i coherent** a favor o en contra de la tesi.

D'altra banda, l'acord del corrector amb la tesi defensada no pot tenir-se en compte a l'hora d'avaluar aquesta pregunta, ni tampoc el fet que l'alumne/a ignori arguments històricament importants.

Caldrà valorar, doncs:

- (a) El grau de comprensió que es demostrï de la tesi que cal discutir.
- (b) La coherència de les raons que l'estudiant doni, ja sigui a favor o en contra de la tesi, i la claredat de la seva exposició.

És important que l'alumne/a no es limiti a fer afirmacions, sinó que ofereixi raons o consideracions per mirar de donar suport a allò que afirma.

En tots dos casos, tant en l'opció A com en l'opció B, serà important que l'alumne/a, sigui quina sigui la posició que finalment defensi, mostri que entén que hi hauria raons per intentar defensar la posició contrària, (i, especialment en el cas de l'opció B, que seria ben plausible i probable que algú defensés la posició contrària) i que, per això, cal que ell/a porti arguments adequats a favor del punt de vista que a ell/a li sembla més plausible.

Proves d'accés a la universitat

Història de la filosofia

Sèrie 1

Qualificació				TR	
Exercici 1	Pregunta I				
	Pregunta II	<i>a</i>			
		<i>b</i>			
	Pregunta III				
Exercici 2					
Exercici 3					
Suma de notes parcials					
Qualificació final					

Etiqueta de l'estudiant

Ubicació del tribunal .....

Número del tribunal .....

Etiqueta de qualificació

Etiqueta de correcció

La prova consta de tres exercicis, que trobareu a les pàgines 2-5 (exercici 1), pàgina 8 (exercici 2) i pàgina 10 (exercici 3).

En cada exercici heu d'escollir UNA de les dues opcions (A o B).

Tingueu en compte que l'exercici 1 consta, al seu torn, de tres preguntes.

Exercici 1

[6 punts en total]

Trieu una de les dues opcions següents, A o B, i responeu a les tres preguntes de l'opció que heu triat (que es formulen després del text).

OPCIÓ A

I heus aquí que, mentre parlo, algú atansa aquest tros de cera al foc. El que hi quedava de sabor es desprèn, l'olor s'esvaeix, canvia de color, perd la forma, augmenta de grandària, es fon, s'escalfa, a penes es pot tocar i, si el palpem, no emet cap so. Subsisteix la mateixa cera, després d'aquests canvis? Hem de confessar que subsisteix la mateixa cera, i ningú no ho pot negar. Què és, doncs, el que coneixíem tan distintament d'aquell tros de cera?

Certament, no pot ser res del que he notat mitjançant els sentits, ja que totes les coses percebudes pel gust, l'olfacte, la vista, el tacte o l'oïda han canviat i, malgrat tot, continua havent-hi la mateixa cera. Potser és el que ara penso, això és: que la cera no era ni aquesta dolçor de mel, ni aquesta agradable olor de flors, ni aquesta blancor, ni aquesta figura, ni aquest so, sinó tan sols un cos que poc abans se'm manifestava sota aquestes formes i, ara, sota unes altres. Però què és, parlant amb precisió, el que jo imagino quan la concebo d'aquesta manera? Considerem-ho atentament i, apartant totes les coses que no pertanyen a la cera, vegem què en resta. Certament, només alguna cosa extensa, flexible i mutable. [...]

Però què és aquest tros de cera que només pot ser comprès per l'enteniment o per l'esperit? Sens dubte, és el mateix que veig, que toco, que imagino; en fi, és el mateix que conec des del començament. Ara bé, el que cal remarcar amb força és que la percepció del tros de cera no és en absolut una visió, ni un tacte, ni una imaginació (i no ho ha estat mai, tot i que abans ho semblés), sinó una inspecció de l'esperit [...].

René DESCARTES. *Meditacions metafísiques*, II

Pregunta I. Expliqueu breument (entre vuitanta i cent vint paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades. [2 punts]

Pregunta II. Expliqueu breument (entre cinc i vint paraules en cada cas) el significat que tenen en el text els mots següents: [1 punt]

a) «distintament»:

b) «esperit»:

Pregunta III. Expliqueu el sentit i la justificació, segons René Descartes, de la següent afirmació del text: «la percepció del tros de cera no és en absolut una visió, ni un tacte, ni una imaginació [...], sinó una inspecció de l'esperit». (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Descartes que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.) [3 punts]

[Comenceu a respondre a aquesta pregunta aquí sota; podeu continuar escrivint a les pàgines 6 i 7.]

OPCIÓ B

Sempre que els legisladors intentin d'arrabassar i de destruir la propietat del poble, o de reduir els homes a la condició d'esclaus sota un poder arbitrari, es posen en estat de guerra amb el poble, i aquest, a partir d'aleshores, resta eximit de tota obediència i pot acollir-se al refugi comú que Déu ha ofert a tots els homes contra la força i la violència. [...]

Aquesta doctrina d'un poder en mans del poble per a recuperar la seguretat tot nomenant un nou legislatiu quan els legisladors han actuat contràriament a la missió que els havien encomanat i han envaït les propietats dels seus súbdits, és la millor defensa contra la rebel·lió i el mitjà més eficaç per a evitar-la. La rebel·lió no és pas una oposició a les persones, sinó a l'autoritat, i aquesta es basa únicament en les constitucions i en les lleis del govern: sigui qui sigui aquell qui per la força les infringeixi i per la força en justifiqui la violació, haurà de ser considerat verament i pròpiament com un rebel. Atès que els homes, en unir-se en societat i formar un govern civil, n'han exclòs la força i han introduït unes lleis per a la defensa de la propietat, de la pau i de la unitat entre ells, qui usi de nou la força per a oposar-se a les lleis és evident que es rebella, i que fa que torni l'estat de guerra, i cal considerar-lo un veritable rebel. I, a això, els qui hi són més propensos són el que tenen el poder (atesa l'autoritat de què se saben posseïdors, la temptació d'emprar la força que tenen a les mans i els afalacs dels que els envolten). La manera més adient de prevenir el mal és mostrar els perills i la injustícia de tals actituds a aquells qui estiguin més temptats a adoptar-les.

John LOCKE. *Segon tractat sobre el govern civil*, capítol XIX

Pregunta I. Expliqueu breument (entre vuitanta i cent vint paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades. [2 punts]

Pregunta II. Expliqueu breument (entre cinc i vint paraules en cada cas) el significat que tenen en el text el mot i l'expressió següents: [1 punt]

a) «rebel»:

b) «estat de guerra»:

Pregunta III. Expliqueu el sentit i la justificació, segons John Locke, de la següent afirmació del text: «Sempre que els legisladors intentin d'arrabassar i de destruir la propietat del poble, o de reduir els homes a la condició d'esclaus sota un poder arbitrari, es posen en estat de guerra amb el poble, i aquest, a partir d'aleshores, resta eximit de tota obediència.» (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Locke que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.) [3 punts]

[Podeu continuar responent aquí a la pregunta III de l'exercici 1.]

Exercici 2

Trieu UNA de les dues opcions següents, A o B.

OPCIÓ A. Compareu el paper que té la idea d'un geni maligne en l'argumentació de Descartes a les *Meditacions metafísiques*, amb el paper que té la idea de Déu en l'argumentació de l'autor en aquesta mateixa obra. [2 punts]

OPCIÓ B. Compareu la concepció de Locke sobre quan una societat és justa (o sobre quan un govern està legítimat) amb la concepció sobre aquesta mateixa qüestió d'un altre autor/a destacat de la història de la filosofia occidental. [2 punts]

Exercici 3

Trieu UNA de les dues opcions següents, A o B.

OPCIÓ A. Suposem que una amiga ens diu el següent: «Fa una mica més de deu anys que a casa tenim un gos, que es diu Tro. Ara acabo de mirar una foto de fa deu anys, on se'm veu jugant amb el Tro, que aleshores era un cadell molt bufó de quatre mesos. Aquell gosset de la foto és el mateix gos que ara tinc al meu costat, el Tro (l'únic gos que hem tingut a casa). Ara bé, *el que em permet afirmar que el gosset amb qui estic jugant en aquella foto és el gos que ara té deu anys i que està ajagut aquí al meu costat, no són pas els sentits: el gosset de la foto té una aparença molt diferent de la que té el Tro ara.*» Expliqueu si esteu d'acord o en desacord amb l'afirmació final (en lletra cursiva) que fa la nostra amiga en aquest text. Responeu d'una manera raonada. [2 punts]

OPCIÓ B. Expliqueu si esteu d'acord o en desacord amb l'afirmació següent: «El fet que hi hagi persones o col·lectius que, quan creuen que s'actua en contra dels seus drets o dels seus interessos, estiguin disposats a dur a terme accions de protesta que creïn alteracions importants en la vida quotidiana dels altres ciutadans contribueix a fer que els governs intentin actuar sense perjudicar greument ningú i, en aquest sentit, i potser paradoxalment, contribueix al bon funcionament de la societat.» Responeu d'una manera raonada. [2 punts]

--	--

--	--

Etiqueta de l'estudiant

Institut
d'Estudis
Catalans

Proves d'accés a la universitat

Història de la filosofia

Sèrie 5

Qualificació				TR	
Exercici 1	Pregunta I				
	Pregunta II	a			
		b			
	Pregunta III				
Exercici 2					
Exercici 3					
Suma de notes parcials					
Qualificació final					

Etiqueta de l'estudiant

Ubicació del tribunal .....

Número del tribunal .....

Etiqueta de qualificació

Etiqueta de correcció

La prova consta de tres exercicis, que trobareu a les pàgines 2-5 (exercici 1), pàgina 8 (exercici 2) i pàgina 10 (exercici 3).

En cada exercici heu d'escollir UNA de les dues opcions (A o B).

Tingueu en compte que l'exercici 1 consta, al seu torn, de tres preguntes.

Exercici 1

[6 punts en total]

Trieu una de les dues opcions següents, A o B, i responeu a les tres preguntes de l'opció que heu triat (que es formulen després del text).

OPCIÓ A

Mentrestant, que l'utilitarista no es cansi mai de proclamar que la moral de l'autosacrifici és una possessió que li pertany a ell amb el mateix dret que els pertany a l'estoic o al transcendentalista. La moral utilitarista reconeix en els éssers humans el poder de sacrificar el seu bé més gran pel bé dels altres. Només es nega a admetre que el sacrifici sigui un bé en ell mateix. Un sacrifici que no augmenta, o no tendeix a augmentar, la suma total de felicitat, el considera malaguanyat. L'única autorenúncia que aplaudeix és la que es consagra a la felicitat dels altres, o a algun dels mitjans que la faciliten; sigui la de la humanitat considerada col·lectivament, sigui la d'individus particulars dins dels límits imposats per l'interès col·lectiu de la humanitat.

John Stuart MILL. *Utilitarisme*, II

Pregunta I. Expliqueu breument (entre seixanta i cent paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades. [2 punts]

Pregunta II. Expliqueu breument (entre cinc i vint paraules en cada cas) el significat que tenen en el text els mots següents: [1 punt]

a) «felicitat»:

b) «mitjans»:

Pregunta III. Expliqueu el sentit i la justificació, segons John Stuart Mill, de la següent afirmació del text: «La moral utilitarista reconeix en els éssers humans el poder de sacrificar el seu bé més gran pel bé dels altres. Només es nega a admetre que el sacrifici sigui un bé en ell mateix.» (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Mill que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.) [3 punts]

[Comenceu a respondre a aquesta pregunta aquí sota; podeu continuar escrivint a les pàgines 6 i 7.]

OPCIÓ B

Em cal considerar que soc un home que té per costum dormir a la nit i representar-me en somnis les mateixes coses [...] que els insensats imaginin mentre estan desperts. Quants cops m'ha passat que somiava, a la nit, que era aquí, vestit com ara i que em trobava a prop del foc, quan de fet estava desvestit a dintre el llit?

[...]

Potser no seria una mala conclusió dir que la física, l'astronomia, la medicina i totes les altres ciències que depenen de la consideració de les coses compostes són molt dubtoses i insegures; però que l'àritmètica, la geometria i les altres ciències d'aquest gènere, que no tracten sinó de coses molt simples i molt generals, sense preocupar-se gaire de si són a la natura o no hi són, contenen coses certes i indubtables. Perquè tant si vetllo com si dormo, dos més tres faran sempre cinc, i el quadrat mai no tindrà més de quatre costats [...].

Tanmateix, fa molt de temps que tinc en el meu esperit una certa opinió segons la qual hi ha un Déu que ho pot tot [...]. Ara, qui em pot assegurar que aquest Déu no ha fet precisament que no hi hagi ni terra ni cel, ni cap cos extens ni cap figura, ni magnitud ni lloc, i que, així i tot, jo tingui les sensacions d'aquestes coses, i que tot em sembli que existeix tal com jo ho veig? I a més, com que de vegades penso que els altres s'enganyen, fins i tot en les coses que creuen saber amb tota certesa, qui sap si aquest Déu no ha volgut que jo m'enganyi sempre que sumo dos més tres o que compto els costats d'un quadrat [...]. Potser Déu no ha volgut que jo m'enganyi d'aquesta manera, ja que es diu que és supremament bo. [...]

Suposaré, doncs, que hi ha, no precisament un Déu [...], sinó un geni maligne, tan poderós com astut, que ha posat tot el seu enginy a enganyar-me.

René DESCARTES. *Meditacions metafísiques*, I

Pregunta I. Expliqueu breument (entre vuitanta i cent vint paraules) les idees principals del text i com hi apareixen relacionades. [2 punts]

Pregunta II. Expliqueu breument (entre cinc i vint paraules en cada cas) el significat que tenen en el text els mots següents: [1 punt]

a) «magnitud»:

b) «certesa»:

Pregunta III. Expliqueu quin paper té l'afirmació del text «Suposaré, doncs, que hi ha, no precisament un Déu [...], sinó un geni maligne, tan poderós com astut, que ha posat tot el seu enginy a enganyar-me» en allò que René Descartes vol defensar en les *Meditacions metafísiques*. En particular, heu d'explicar què porta Descartes a considerar aquesta hipòtesi i quines són les línies generals de la resposta que l'autor ofereix després a la situació plantejada per aquesta hipòtesi de la «Meditació I». (En la resposta, us heu de referir als aspectes del pensament de Descartes que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en el text.) [3 punts]

[Podeu continuar responent aquí a la pregunta III de l'exercici 1.]

Exercici 2

Trieu UNA de les dues opcions següents, A o B.

OPCIÓ A. Compareu la concepció de Mill sobre si tinc (o no) l'obligació de compartir el meu menjar, quan en tinc més del que necessito, amb algú que té gana i m'ha demanat si li puc donar una part del que tinc jo, amb la concepció sobre aquesta mateixa qüestió d'un altre autor/a destacat de la història de la filosofia occidental. [2 punts]

OPCIÓ B. Compareu la concepció de Descartes sobre la naturalesa humana amb la concepció sobre la naturalesa humana d'un altre autor/a destacat de la història de la filosofia occidental. [2 punts]

Exercici 3

Trieu UNA de les dues opcions següents, A o B.

OPCIÓ A. Expliqueu si esteu d'acord o en desacord amb l'afirmació següent: «És bo evitar que hi hagi persones que pateixin; per tant, si hi ha maneres de manipular els gàmetes (òvuls o espermatozoides) per a assegurar que els nadons que s'engendrin no tindran cap malaltia, s'hauria de fer.» Responen d'una manera raonada. [2 punts]

OPCIÓ B. Expliqueu si esteu d'acord o en desacord amb les dues afirmacions següents: «No tenim realment cap bona raó per a pensar que, a més d'un cos, les persones tenen una ànima o esperit, que és diferent del cos. I si no es té una bona raó per a creure que un cert tipus de cosa existeix, no s'hauria de creure que existeix.» Responen d'una manera raonada. [2 punts]

--	--

--	--

Etiqueta de l'estudiant

Institut
d'Estudis
Catalans

SÈRIE 1

Cal respondre 5 preguntes repartides en tres exercicis. L'exercici 1 consta d'un text i tres preguntes. Els altres dos exercicis tenen una sola pregunta cadascun. Cada exercici inclou dues opcions diferenciades. Les dues opcions de cada exercici tenen les mateixes característiques.

Hi ha, òbviament, multitud de maneres correctes de respondre les diferents preguntes. Els criteris que figuren a continuació pretenen unificar al màxim possible la correcció d'exàmens que es presten a solucions molt diferents. Res no pot substituir, però, l'exercici de sentit comú que requereix la decisió del corrector sobre si, i en quin grau, una resposta s'ajusta o no als principis generals que s'enuncien a continuació.

El paper de la precisió, la claredat i la correcció gramatical

En una prova de filosofia, la precisió, la claredat i la correcció gramatical són fonamentals. Els correctors hauran d'evitar, però, fer-ne una avaluació autònoma: aquests trets no poden ser avaluats independentment del contingut. Si la resposta no s'adequa en absolut al que es demana, aleshores la claredat, la precisió i la correcció gramatical no hi afegeixen cap valor. Això no vol dir que no hagin d'afectar la qualificació. Respecte al grau de precisió: aquest és part intrínseca del contingut que es vol expressar. Respecte a la claredat i la correcció gramatical, el criteri que s'haurà d'utilitzar és que, en la mesura que siguin deficientes, afecten negativament el contingut que de fet s'expressa i, per això mateix i en aquesta mesura, han d'afectar la qualificació.

Exercici 1

Pregunta I

Explicar breument el contingut del text.

[2 punts]

L'objectiu de la pregunta és detectar el grau de comprensió del text. **La resposta no cal que demostrï que l'alumne/a coneix els detalls de la filosofia de l'autor** (excepte si la manca d'aquest coneixement li impedeix d'entendre el text). Les restriccions sobre espai (entre 80 i 120 paraules) són només orientatives per determinar indirectament el tipus de resum que s'espera: ni un breu títol, ni una llarga parafrasi de tot el text. **Per tant, si el contingut del resum és equivalent al que es podria fer en el nombre de paraules indicat, no ha de comptar contra l'alumne/a el fet que no respecti aquests límits.**

A continuació s'esmenten les idees principals que se suposen en una resposta correcta. Cal tenir en compte, però, que les formes en què s'enuncien i comparen en un petit resum poden ser molt diverses. El seu enunciat pot ser explícit o estar implícit en la redacció de l'alumne/a. I, per descomptat, no es pot esperar de cap manera un desenvolupament detallat de cada idea. És important, però, que l'alumne/a no es limiti a enunciar idees, sinó que mostri comprensió de l'estructura argumentativa o discursiva del text.

Opció A)

Per assolir la màxima puntuació, cal que el resum exposi, d'una forma o altra, les idees següents:

- (i) Totes les qualitats que puc copsar amb els sentits en un tros de cera, canvien quan l'acosto al foc, però tot i així jo sé que segueix essent el mateix tros de cera.
- (ii) Per tant, allò que conec quan conec aquest tros de cera no són aquestes qualitats que m'arriben pels sentits.
- (iii) El que em permet copsar què és el tros de cera no són els sentits, sinó l'enteniment.

Opció B)

La resposta ha d'obtenir la màxima puntuació si exposen, d'una forma o altra, les idees següents:

- (i) Si el poder legislatiu actua d'una forma que no respecta ni la propietat de la gent ni la seva llibertat, aleshores entra en estat de guerra amb el poble, i la gent deixa de tenir cap obligació d'obeir-lo, i pot actuar com cregui més convenient per a protegir-se.
- (ii) Postular que el poble pot deixar d'obeir el govern en les circumstàncies descrites, és, de fet, quelcom que serveix per prevenir la rebel·lió:
  - (iia) Si qui governa actua de forma contrària a com ho hauria de fer, i imposa les seves actuacions contràries als interessos de la gent per la força, aleshores, es converteix en un rebel.
  - (iib) El fet que els que governin sàpiguen que, si actuen com a rebels, el poble podria legítimament deixar d'obeir-los i defensar-se actuant de la forma que cregui més convenient, serveix de dissuasiu: fa que els governants que podrien sentir-se temptats a abusar del poder que se'ls ha concedit, no n'abusin (i no caiguin, per tant, en la rebel·lia).

En totes dues opcions, l'avaluació de la pregunta I s'ha de fer **de forma global**.

L'alumne/a no té en absolut per què fer el seu resum distingint exactament el mateix nombre d'apartats que s'indiquen en aquests criteris. El que s'ha de fer en una bona resposta és articular d'una manera coherent les idees que s'hi indiquen.

Pregunta II

Explicar el **significat** de termes o expressions.

[1 punt]

El que es demana no és donar definicions exactes o precises que hagin de ser vàlides per a qualsevol context d'ús de les expressions, ni tampoc que l'alumne/a utilitzi un vocabulari tècnic. El fet que l'alumne/a utilitzi un llenguatge sense cap tecnicisme, si no té incorreccions, no haurà de comptar en contra seu. Quan sigui possible, té dret a inferir el significat només de la informació que li proporciona el text. En la mesura en què demostrï la comprensió pertinent, això no pot comptar en contra seu.

Opció A)

- a) **Distintament**: sense confondre-ho amb cap altra cosa, de forma separada.
- b) **Esperit**: la part d'una persona que té la capacitat de pensar.

Opció B)

- a) **Rebel**: qui actua en contra de l'ordre establert, pactat per aquells que constitueixen una determinada societat política.
- b) **Estat de guerra**: situació en la qual una persona (o grup de persones) usen la força de forma il·legítima contra un altre o uns altres.

Important: aquestes respostes són sols un exemple de resposta correcta. En cadascun dels casos hi ha moltes altres maneres correctes de respondre.

Pregunta III

Donar les raons de l'autor a favor d'una tesi.

[3 punts]

L'enunciat demana referir-se al pensament de l'autor. S'haurà de tenir present, però, que el que es demana no és una exposició general del seu pensament. Només es tindran en compte les idees que siguin pertinents per entendre l'afirmació que es vol explicar i per entendre les raons de l'autor per fer aquesta afirmació. Un bon examen serà aquell que sàpiga indicar quin paper juga aquesta afirmació particular en el conjunt del pensament de l'autor i com aquesta afirmació es justifica a partir d'allò que l'autor defensa. A vegades una exposició general i correcta del pensament del filòsof pot no respondre al que es demana si no explica com el pensament general de l'autor justifica la tesi particular que és objecte de la pregunta.

Opció A)

Una resposta ha de tenir la màxima puntuació si tracta adequadament els punts següents:

- (i) Descripció del projecte filosòfic de Descartes a les *Meditacions metafísiques*: escepticisme metodològic, raons per dubtar del que ens diuen els sentits. Intent de fonamentar el coneixement a partir d'una primera veritat que coneixem amb claredat i distinció.
- (ii) Descripció en les pròpies paraules de l'estudiant de l'argument descrit parcialment en el text de l'examen segons el qual allò que em permet conèixer que és aquest tros de cera no són els sentits: perquè quan l'acosto al foc la cera canviarà molt (canviarà allò que perceben els sentits), però tot i així jo sabré que es tracta del mateix tros de cera.
- (iii) El que em permet copsar què és la cera no és tampoc la imaginació: encara que ara percebi amb els sentits la cera com tenint certes propietats i pugui imaginar que en podria tenir unes altres, amb la imaginació no puc considerar totes les possibles diferents maneres en què podria ser la cera (tenir forma rodona, tenir forma triangular, etc.). Però jo sé que la cera pot tenir aquestes innumerables possibles formes. Si ho sé no pot ser, doncs, perquè de fet hagi imaginat totes aquestes innumerables possibles formes.
- (iv) Per altra banda, és clar que sí que conec aquest tros de cera. Però com que resulta que no podria copsar què és aquest tros de cera simplement amb el que em diuen els sentits, o amb el que em diu la imaginació, ha de ser que el meu coneixement de la cera es fonamenta, en darrer terme, en l'enteniment.

-La resposta pot tenir la màxima puntuació si es tracten amb una certa correcció els apartats anteriors. Tot i així, també es valorarà positivament (pot afegir puntuació) si l'estudiant complementa l'explicació de la concepció de la ment com a fonament últim del coneixement esmentant també el paper que Descartes atorga, en aquesta qüestió, a l'existència d'un Déu benivolent i omnipotent.

Opció B)

La màxima puntuació requeriria tenir en compte adequadament els següents punts:

(i) Els elements bàsics de la concepció política de Locke i l'explicació de Locke de què portaria a un grup de persones a fer un pacte i constituir una societat política (estat de la naturalesa, drets naturals, contracte social, transferència al govern del dret que cadascú té d'executar la llei de la naturalesa). La finalitat de constituir una societat i instaurar un govern és la de garantir el dret a la vida, la llibertat i els béns dels membres de la societat.

(ii) Estat de guerra com a situació en la qual algú usa la força, o amenaça d'usar-la, contra altres en una situació on aquests no poden recórrer a l'auxili de la llei. S'entra en estat de guerra amb un altre quan s'intenta privar-lo dels seus béns, la seva

integritat física o la seva llibertat. (Si algú arrabassa la llibertat a un altre, aquest altre es troba indefens i a mercè d'aquell qui l'ha privat de llibertat).

Tota persona té dret a defensar-se quan un altre entra en estat de guerra amb ella.

(iii) Si els legisladors actuen de forma contrària al que postula el pacte que és la base de la constitució de la societat política, aleshores el poble es veu amenaçat per l'actuació d'aquests legisladors. I per això aquests legisladors que actuen de forma impròpia i amenacen els béns, la integritat física o la llibertat de la gent, se situen en un estat de guerra amb el poble.

(iv) Per altra banda, no respectar els acords que són la base de la constitució de la societat política és ésser un rebel. Per tant, els governants o legisladors que actuen de forma contrària a allò que va fer que es constituís la societat política són rebels.

(v) Tal com passa, en general, quan un individu es posa en estat de guerra amb un altre: la gent té dret a defensar-se davant dels legisladors rebels que s'han posat en estat de guerra amb el poble. Per això, el poble deixa de tenir l'obligació d'obeir a aquest legisladors, i poden nomenar, si volen, un nou cos legislatiu.

• En les dues opcions, l'avaluació de la pregunta I s'ha de fer de forma global. L'alumne/a no té en absolut per què fer la seva explicació distingint el mateix nombre d'apartats que s'indiquen en aquests criteris. El que s'ha de fer en una bona resposta és articular d'una manera coherent les idees que s'hi indiquen.

Exercici 2

Comparar o relacionar un concepte o idea de l'autor amb un altre.

[2 punts]

El concepte o idea de l'autor que cal comparar serà un concepte o idea que apareix en les lectures proposades, però no cal que aparegui en el text de l'examen. En qualsevol cas, serà un concepte o idea de l'autor que es relaciona directament amb algun dels problemes tractats en els textos seleccionats.

Cal tenir en compte:

- a) La identificació adequada i precisa de les dues concepcions que s'han de comparar.
- b) El contrast pertinent dels dos termes de la comparació.

En qualsevol cas: **l'alumne/a és lliure de triar fer una caracterització de les dues concepcions de manera prèvia i independentment de la comparació i després establir la comparació, o fer la caracterització de les dues posicions de forma implícita en termes de les diferències i de les semblances mútues. També pot escollir fer una caracterització prèvia d'una de les dues concepcions –qualsevol d'elles– i descriure l'altra per contrast.** Per tant, l'enunciat exacte de la pregunta s'ha d'entendre que no posa restriccions a aquesta llibertat en la resposta.

En el cas de l'opció (A) es tracta de comparar dues idees del mateix autor. L'alumne pot tenir la màxima puntuació si identifica 2 o 3 punts principals de comparació i, tot fent aquesta comparació, mostra una bona comprensió de les idees involucrades. Un contrast inicial és que Descartes apel·la a la idea (o a la possibilitat) que existís un geni maligne poderós per a donar suport a una hipòtesi escèptica: realment no conec res del que creia conèixer; mentre que Descartes apel·la després a la idea de Déu per, a partir d'aquesta idea, intentar provar l'existència de Déu i, gràcies a això, poder després refutar la hipòtesi escèptica.

Exercici 3

Consideració raonada de l'estudiant a favor o en contra d'una tesi.

[2 punts]

Es tracta d'avaluar una tesi, un argument o una afirmació que estarà relacionada amb alguns dels problemes tractats per l'autor, però que pot no estar directament vinculada amb la temàtica del text. En aquesta pregunta l'estudiant ha d'intentar justificar la seva posició a favor o en contra de l'afirmació fent-ne una valoració personal (la resposta pot també consistir a explicar, de forma raonada, per què de fet no està ni a favor ni en contra de l'afirmació).

Es tracta que l'estudiant faci l'esforç d'**argumentar** d'una **forma personal, clara i coherent** a favor o en contra de la tesi.

D'altra banda, l'acord del corrector amb la tesi defensada no pot tenir-se en compte a l'hora d'avaluar aquesta pregunta, ni tampoc el fet que l'alumne/a ignori arguments històricament importants.

Caldrà valorar, doncs:

- (a) El grau de comprensió que es demostrï de la tesi que cal discutir.
- (b) La coherència de les raons que l'estudiant doni, ja sigui a favor o en contra de la tesi, i la claredat de la seva exposició.

És important que l'alumne/a no es limiti a fer afirmacions, sinó que ofereixi raons o consideracions per mirar de donar suport a allò que afirma.

En tots dos casos, i especialment en el cas de l'opció A, serà molt meritori si l'alumne/a mostra una bona comprensió de la situació (i de l'argument) que se li demana que consideri i avaluï. En tots dos casos i, de nou, especialment en el cas de l'opció A, la pregunta podrà estar aprovada i fins i tot tenir una puntuació alta (fins a 1,75) si l'alumne mostra una bona capacitat de raonar sobre qüestions directament relacionades, encara que no demostrï una comprensió completa de la situació i argument que es presenten en la pregunta.

SÈRIE 5

Cal respondre 5 preguntes repartides en tres exercicis. L'exercici 1 consta d'un text i tres preguntes. Els altres dos exercicis tenen una sola pregunta cadascun. Cada exercici inclou dues opcions diferenciades. Les dues opcions de cada exercici tenen les mateixes característiques.

Hi ha, òbviament, multitud de maneres correctes de respondre les diferents preguntes. Els criteris que figuren a continuació pretenen unificar al màxim possible la correcció d'exàmens que es presten a solucions molt diferents. Res no pot substituir, però, l'exercici de sentit comú que requereix la decisió del corrector sobre si, i en quin grau, una resposta s'ajusta o no als principis generals que s'enuncien a continuació.

El paper de la precisió, la claredat i la correcció gramatical

En una prova de filosofia, la precisió, la claredat i la correcció gramatical són fonamentals. Els correctors hauran d'evitar, però, fer-ne una avaluació autònoma: aquests trets no poden ser avaluats independentment del contingut. Si la resposta no s'adequa en absolut al que es demana, aleshores la claredat, la precisió i la correcció gramatical no hi afegeixen cap valor. Això no vol dir que no hagin d'afectar la qualificació. Respecte al grau de precisió: aquest és part intrínseca del contingut que es vol expressar. Respecte a la claredat i la correcció gramatical, el criteri que s'haurà d'utilitzar és que, en la mesura que siguin deficientes, afecten negativament el contingut que de fet s'expressa i, per això mateix i en aquesta mesura, han d'afectar la qualificació.

Exercici 1

Pregunta I

Explicar breument el contingut del text.

[2 punts]

L'objectiu de la pregunta és detectar el grau de comprensió del text. **La resposta no cal que demostrï que l'alumne/a coneix els detalls de la filosofia de l'autor** (excepte si la manca d'aquest coneixement li impedeix d'entendre el text). Les restriccions sobre espai (entre 60 i 100 paraules en l'opció A, i entre 80 i 120 paraules en l'opció B) són només orientatives per determinar indirectament el tipus de resum que s'espera: ni un breu títol, ni una llarga paràfrasi de tot el text. **Per tant, si el contingut del resum és equivalent al que es podria fer en el nombre de paraules indicat, no ha de comptar contra l'alumne/a el fet que no respecti aquests límits.**

A continuació s'esmenten les idees principals que se suposen en una resposta correcta. Cal tenir en compte, però, que les formes en què s'enuncien i comparen en un petit resum poden ser molt diverses. El seu enunciat pot ser explícit o estar implícit en la redacció de l'alumne/a. I, per descomptat, no es pot esperar de cap manera un desenvolupament detallat de cada idea. És important, però, que l'alumne/a no es limiti a enunciar idees, sinó que mostri comprensió de l'estructura argumentativa o discursiva del text.

Opció A)

Per assolir la màxima puntuació, l'alumne haurà d'exposar, d'una forma o altra, les idees que s'indiquen a sota:

- (i) L'utilitarisme defensa, igual que fan altres teories morals, que moltes vegades cal sacrificar-se pel bé dels altres.
- (ii) L'utilitarisme defensa que sacrificar-se pels altres és un bé quan contribueix a la felicitat general, però no és un bé si això no passa: no és que, per si mateix, sacrificar-se pels altres ja sigui un bé. Per a que sigui un bé, aquest sacrifici ha de o contribuir directament a la felicitat general o contribuir a que es doni quelcom que, al seu torn, promou la felicitat general.

Opció B)

Per assolir la màxima puntuació, l'alumne haurà d'exposar, d'una forma o altra, les dues idees següents:

- (i) La possibilitat que pugui estar somniant fa posar en dubte allò que creiem sobre el món sensible i per tant allò que estudia la física i altres ciències empíriques, però la hipòtesi del somni no posa en dubte les veritats més generals, com ara les veritats de les matemàtiques.
- (ii) Tot i així no puc estar segur ni tan sols de les proposicions sobre matemàtiques i altres afirmacions generals, perquè me les podria estar fent creure un ésser maligne i molt poderós que em volgués enganyar.

En totes dues opcions, l'avaluació de la pregunta I s'ha de fer **de forma global**. L'alumne/a no té en absolut per què fer el seu resum distingint exactament el mateix nombre d'apartats que s'indiquen en aquests criteris. El que s'ha de fer en una bona resposta és articular d'una manera coherent les idees que s'hi indiquen.

Pregunta II

Explicar el **significat** de termes o expressions.

[1 punt]

El que es demana no és donar definicions exactes o precises que hagin de ser vàlides per a qualsevol context d'ús de les expressions, ni tampoc que l'alumne/a utilitzi un vocabulari tècnic. El fet que l'alumne/a utilitzi un llenguatge sense cap tecnicisme, si no té incorreccions, no haurà de comptar en contra seu. Quan sigui possible, té dret a inferir el significat només de la informació que li proporciona el text. En la mesura en què mostri la comprensió pertinent, això no pot comptar en contra seu.

Opció A)

- a) **Felicitat**: plaer i absència de dolor.
- b) **Mitjans**: aquelles coses que serveixen per poder obtenir-ne una altra.

Opció B)

- a) **Magnitud**: quantitat numèrica, que vol permetre mesurar els diferents graus en que es poden donar certes propietats.
- b) **Certesa**: es creu o es coneix quelcom amb *certesa* quan l'evidència que es té per creure-ho fa que no sigui possible que sigui fals.

Important: aquestes respostes són sols un exemple de resposta correcta. En cadascun dels casos hi ha moltes altres maneres correctes de respondre.

Pregunta III

Donar les raons de l'autor a favor d'una tesi.

[3 punts]

L'enunciat demana referir-se al pensament de l'autor. S'haurà de tenir present, però, que el que es demana no és una exposició general del seu pensament. Només es tindran en compte les idees que siguin pertinents per entendre l'afirmació que es vol explicar i per entendre les raons de l'autor per fer aquesta afirmació. Un bon examen serà aquell que sàpiga indicar quin paper juga aquesta afirmació particular en el conjunt del pensament de l'autor i com aquesta afirmació es justifica a partir d'allò que l'autor defensa. A vegades una exposició general i correcta del pensament del filòsof pot no respondre al que es demana si no explica com el pensament general de l'autor justifica la tesi particular que és objecte de la pregunta.

Opció A)

La màxima puntuació requeriria:

- (i) Formular i explicar què diu el principi Utilitarista. S'ha d'actuar de forma que es maximitzi allò que és bo per ell mateix. La única cosa que és bona per ella mateixa és la felicitat. Concepció de la felicitat com a plaer i absència de dolor. La felicitat que importa no és (només) la de qui fa l'acció, sinó la de totes les persones que es veuran afectades per l'acció, a curt i a llarg termini.
- (ii) Segons el principi utilitarista, doncs, si en una situació puc maximitzar la felicitat general, fent una acció que em suposa un sacrifici per a mi personalment, tinc l'obligació, encara que em suposi un sacrifici, de fer aquesta acció.
- (iii) Ara bé, el que fa que, en la situació descrita, jo m'hagi de sacrificar no és que l'autosacrifici sigui quelcom valuós per ell mateix, sinó el fet que, en aquell cas concret, fer aquest sacrifici contribueix a la promoció de la felicitat general, que és la única cosa que té valor per ella mateixa.

Opció B)

La màxima puntuació requeriria referir-se a:

- (i) El projecte de Descartes de dubte metòdic.
- (ii) Els arguments per dubtar d'allò que ens diuen els sentits, que es basen en que a vegades aquests ens enganyen.
- (iii) L'argument del somni, i com aquest no sembla aplicar-se a les veritats més generals.
- (iv) L'argument del geni maligne.
- (v) Explicar breument com Descartes resol el dubte: (a) Descartes arriba a una primera veritat "jo penso, jo existeixo", (b) La claredat i distinció com a marques del coneixement segur, (c) Descartes pretén provar l'existència de Déu (no és pertinent per aquesta resposta que s'entri a descriure cap d'aquestes proves), (d) La bondat i omnipotència de Déu com a garants del coneixement.

• En les dues opcions, l'avaluació de la pregunta I s'ha de fer **de forma global**.

L'alumne/a no té en absolut per què fer la seva explicació distingint el mateix nombre d'apartats que s'indiquen en aquests criteris. El que s'ha de fer en una bona resposta és articular d'una manera coherent les idees que s'hi indiquen.

Exercici 2

Comparar o relacionar un concepte o idea de l'autor amb un altre.

[2 punts]

El concepte o idea de l'autor que cal comparar serà un concepte o idea que apareix en les lectures proposades, però no cal que aparegui en el text de l'examen. En qualsevol cas, serà un concepte o idea de l'autor que es relaciona directament amb algun dels problemes tractats en els textos seleccionats.

Cal tenir en compte:

- a) La identificació adequada i precisa de les dues concepcions que s'han de comparar.
- b) El contrast pertinent dels dos termes de la comparació.

En qualsevol cas: **l'alumne/a és lliure de triar fer una caracterització de les dues concepcions de manera prèvia i independentment de la comparació i després establir la comparació, o fer la caracterització de les dues posicions de forma implícita en termes de les diferències i de les semblances mútues. També pot escollir fer una caracterització prèvia d'una de les dues concepcions —qualsevol d'elles— i descriure l'altra per contrast.** Per tant, l'enunciat exacte de la pregunta s'ha d'entendre que no posa restriccions a aquesta llibertat en la resposta.

Exercici 3

Consideració raonada de l'estudiant a favor o en contra d'una tesi.

[2 punts]

Es tracta d'avaluar una tesi, un argument o una afirmació que estarà relacionada amb alguns dels problemes tractats per l'autor, però que pot no estar directament vinculada amb la temàtica del text. En aquesta pregunta l'estudiant ha d'intentar justificar la seva posició a favor o en contra de l'afirmació fent-ne una valoració personal (la resposta pot també consistir a explicar, de forma raonada, per què de fet no està ni a favor ni en contra de l'afirmació).

Es tracta que l'estudiant faci l'esforç d'**argumentar** d'una **forma personal, clara i coherent** a favor o en contra de la tesi.

D'altra banda, l'acord del corrector amb la tesi defensada no pot tenir-se en compte a l'hora d'avaluar aquesta pregunta, ni tampoc el fet que l'alumne/a ignori arguments històricament importants.

Caldrà valorar, doncs:

- (a) El grau de comprensió que es demostrï de la tesi que cal discutir.
- (b) La coherència de les raons que l'estudiant doni, ja sigui a favor o en contra de la tesi, i la claredat de la seva exposició.

És important que l'alumne/a no es limiti a fer afirmacions, sinó que ofereixi raons o consideracions per mirar de donar suport a allò que afirma.

En tots dos casos, i especialment en el cas de l'Opció B, serà meritori que l'alumne/a mostri una bona comprensió de la situació (o de l'argument) que se li demana que consideri i avaluï.